

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/B/2017/36069191758667524

ETNICKÝ KONFLIKT V LIBANONE

Bakalárska práca

2017

Marek Pocklan

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/B/2017/36069191758667524

ETNICKÝ KONFLIKT V LIBANONE

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: 6221 7 00 Medzinárodné ekonomické vzťahy

Školiace pracovisko: 105003 Katedra medzinárodných politických vzťahov

Vedúci záverečnej práce: Mgr. Juraj Ondriaš

Bratislava 2017

Marek Pocklan

Čestné vyhlásenie

**Čestne vyhlasujem, že záverečnú bakalársku prácu som vypracoval samostatne
a že som uviedol všetku použitú literatúru.**

Dátum: 25.04.2017

.....
Marek Pocklan

Pod'akovanie

Chcel by som sa úprimne pod'akovať Mgr. Jurajovi Ondriašovi, vedúcemu mojej záverečnej bakalárskej práce, za jeho odborné rady a cenné pripomienky, ktoré prispeli k zhotoveniu tejto práce.

ABSTRAKT

POCKLAN, M.: *Etnický konflikt v Libanone*. Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta medzinárodných vzťahov, Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: Mgr. Juraj Ondriaš – Bratislava: FMV, 2017, 49 strán.

Základným cieľom našej práce je analyzovať konflikt v Libanone v logickom a chronologickom slede udalostí, ktoré ovplyvňovali nasledovný vývoj krajiny a postavenie jednotlivých vnútorných a externých aktérov zapojených do konfliktu. Primárnym zámerom je priblížiť rôzne typy politických skupín a zoskupení, ktoré funkčne formovali a ideologicky determinovali rôzne frakcie a hnutia rozličného politického spektra. Ďalším dôležitým poslaním je zohľadniť náboženskú rôznorodosť a dimenziu občianskej vojny prostredníctvom priblíženia politickej a bezpečnostnej situácie, celkovej historickej genézy krajiny s dôrazom na analýzu aktuálneho stavu v krajine a bezpečnostných výziev v celom regióne v dôsledku migračných tokov a pretrvávajúceho náboženského fundamentalizmu islamistických hnutí. Významným cieľom je aj pomenovať dôsledky konfliktu, ktoré majú výrazný vplyv na súčasné funkčné mechanizmy krajiny a budúci infraštruktúrny rozvoj stále nestabilnej oblasti.

Kľúčové slová: Libanon, etnický konflikt, náboženstvo, občianska vojna, zahraničná intervencia

ABSTRACT

POCKLAN, M.: *Ethnic conflict in Lebanon*. University of Economics, Faculty of International Relations, Department of International Political Relations. – Supervisor of the Thesis: Mgr. Juraj Ondriaš – Bratislava: FMV, 2017, 49 pages.

The main goal of this thesis is to analyze the conflict in Lebanon in logical and chronological sequences of events that influenced the subsequent country's development and position of various involved internal and external actors. The primary intention is to approach the issue of different kinds of political groups and groupings that functionally formed and ideologically determined dissimilar factions and movements of a distinct political spectrum. Another important role is to take into account the religious heterogeneity and dimension of the conflict by means of approaching of political and security situation, the entire historical genesis with emphasis on analysis of the current country's development and security challenges in the whole region and in the wake of migration influx and lasting religious fundamentalism of Islamic movements. An important objective is also to enumerate the consequences of the conflict that have a great impact on the current functional country's mechanisms and oncoming infrastructural evolution of the still unstable area.

Keywords: Lebanon, ethnic conflict, religion, civil war, foreign intervention

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK	8
ÚVOD	9
1 Analýza historickej genézy Libanonu do roku 1975	10
1.2 Pád osmanského impéria a nastolenie Francúzskeho mandátu v Sýrii a Libanone...	10
1.1. Antické obdobie, stredoveké časy a osmanská éra	11
1.3 Obdobie Francúzskeho mandátu v Libanone	15
1.4 Cesta k nezávislosti	16
1.5 Nezávislý štát Libanon	17
2 Priebeh občianskej vojny v Libanone	19
2.1 Vypuknutie občianskej vojny	19
2.2 Angažovanie externých regionálnych mocností a eskalácia napätia	21
2.3 Májová zmluva – nádej na mier?	24
3 Ciele a metodika práce	27
4 Postkonfliktná obnova	29
4.1 Očakávanie verzus realita 90. rokov	29
4.2 Cedrová revolúcia	31
4.3 Vývoj po roku 2006	33
4.4 Politická situácia v kontexte sýrskeho konfliktu a migračnej krízy	36
5 Praktické dôsledky konfliktu	39
5.1 Interní a externí aktéri konfliktu	39
5.2 Dôsledky konfliktu	40
ZÁVER	43
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	44

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK

BR OSN	Bezpečnostná rada Organizácie spojených národov
FPM	Slobodná patriotická strana (z ang. <i>Free Patriotic Movement</i>)
HDP	Hrubý domáci produkt
IDF	Izraelské obranné sily (z ang. <i>Israel Defence Forces</i>)
OOP	Organizácia pre oslobodenie Palestíny
OSN	Organizácia spojených národov
PZI	Priame zahraničné investície
SLA	Juholibanonská armáda (z ang. <i>South Lebanese Army</i>)
UNHCR	Úrad vysokého komisára Organizácie spojených národov pre utečencov
UNIFIL	Dočasné jednotky Organizácie spojených národov v Libanone
USA	Spojené štáty americké
USD	Americký dolár

ÚVOD

Libanon je blízkovýchodná krajina, ktorá prežila v minulosti po stáročia veľmi dynamické a pulzujúce obdobie plné teritoriálnych a sociálnych zmien, sprevádzaných etnickým a náboženským napätím a angažovaním sa externých aktérov vo vnútornej politike krajiny. Prešla náročnou historickou genézou vyznačujúcou sa násilnými zrážkami a spoločenskými nepokojmi, ktoré fundamentálne formovali vzájomne vzťahy jednotlivých komunit a výrazne vplývali na štátnosť. Dôležitým prvkom boli v prvom rade interní politickí a náboženský aktéri, ktorí neváhali použiť násilné metódy na dosiahnutie pragmatických politických cieľov. V konflikte nechýbali ani intervencie externých štátnych a neštátnych aktérov, ktoré hrali významnú úlohu na vnútropolitickú a bezpečnostnú scénu.

Z hľadiska obsahovej štruktúry bakalárskej práce predstavuje prvá kapitola historický exkurz, ktorý nás prevedie významnými míľnikmi od antických, cez stredoveké, až po osmanské obdobie. Pomôže nám pochopiť vtedajšie osídlenie Libanonu jednotlivými náboženskými skupinami s dôrazom na neskoršie formovanie politickej mapy Blízkeho východu v dôsledku kolonizácie súvekými globálnymi mocnosťami. Dozvedáme sa, že napriek faktu, že mnoho autorov etnický konflikt v Libanone datuje do časového úseku rokov 1975 až 1990, bolo napätie podstatnou skutočnosťou prítomnou v krajine v období pred oficiálnym vyhlásením štátu Libanon. Druhá kapitola analyticky opisuje priebeh etnického a náboženského konfliktu v Libanone v 70. a 80. rokoch minulého storočia. Explicitne vyjadruje úroveň fragmentácie vtedajšej spoločnosti v podmienkach zhoršenej bezpečnostnej situácie. Stanovuje základné ideologické a politické pozície jednotlivých interných a externých aktérov. V tretej kapitole sa uvádza základný stanovený cieľ práce a použitá metodika pri jej písaní. Štvrtá kapitola slúži na pochopenie postkonfliktnej obnovy, ktorá si vyžadovala veľké kolektívne a individuálne úsilie. Bakalárska práca sprevádza turbulentnými 90. rokmi, cedrovou revolúciou, ktorá s dôrazom na demokratizáciu spoločnosti s určitým časovým odstupom spustila domino efekt v niektorých krajinách Blízkeho východu. V piatej kapitole dochádza k analýze praktických dopadov zdlhavej občianskej vojny a jej vplyvov na interné prostredie krajiny po rozpade bipolárneho sveta. Kapitola nás rovnako prevedie podrobným definovaním a opisom interných a externých politických síl zapojených do konfliktu.

1 Analýza historickej genézy Libanonu do roku 1975

1.2 Pád osmanského impéria a nastolenie Francúzskeho mandátu v Sýrii a Libanone

Druhá polovica XIX. storočia znamenala pre Osmanskú ríšu obdobie mohutnej nestability, keďže nespokojnosť ľudí narastala, sociálne podmienky boli katastrofálne, sociálna stratifikácia sa prehĺbovala a permanentne sa organizovali rôzne roľnícke povstania v rozličných častiach krajiny, ktoré viedli následne k budovaniu národnooslobodzovacích hnutí, a v konečnom dôsledku spôsobili rozsiahle teritoriálne straty (vyhlásenie nezávislosti krajín na Balkáne). Na konci XIX. storočia boli Sýria, Palestína a Irak provinciami Osmanskej ríše. Počas tohto obdobia história mnohých arabských krajín a Malej Ázie bola úzko spätá s tureckou históriou a nemôhli byť posudzované oddelene od všeobecných dejín Osmanskej ríše. Aj samotný sultánov trón sa otriasal v základoch. Tento fakt využili niektoré krajiny západnej Európy (predovšetkým veľmoci ako Francúzsko a Veľká Británia), aby alokovali svoj kapitál v arabských provinciách Osmanskej ríše. Sýria a Libanon boli hlavné sféry vplyvu Francúzska a Irak spolu s Palestínou sa dostali pod vplyv Veľkej Británie. Francúzsko zmenilo agrárnu Sýriu a hornatý Libanon na krajiny s veľkým potenciálom pre zdroj lacnej pracovnej sily a už začiatkom XX. storočia až 1/3 sýrskeho exportu smerovala do materského Francúzska. Francúzski investori podstatne kontrolovali manufaktúrnú výrobu a predaj rôznych tovarov, najmä hodvabu. Na maximalizáciu objemu produkcie a príjmov z ťaženia primárnych ekonomických faktorov (surového materiálu) Francúzi postavili rozsiahly prístav v meste Bejrút a vystavali niekoľko dôležitých železničných uzlov – z Jaffy do Jeruzalema či z Beirútu do Damasku, ktoré spájali stred krajiny s pobrežným pásom. Pobočky francúzskych bánk ako Crédit Lyonnais, ktoré hrali dôležitú úlohu v ekonomickej oblasti súperiac o dominantné postavenie s nemeckými kapitalistami, boli otvorené v mnohých väčších mestách Sýrie a Palestíny.

V roku 1915 Veľká Británia sľúbila podporu panarabistickým nacionalistickým hnutiam na územiach oslobodených od Osmanskej ríše. Francúzi začali organizovať ozbrojenú výpravu z Libanonu a obsadili Damask, odkiaľ plánovali získať kontrolu nad ďalšími východnými provinciami Sýrie.¹ Moderný Libanon sa zrodil z tragédie prvej svetovej vojny, kedy sa Osmanská ríša nazývaná aj ako „chorý muž Európy“ definitívne rozpadla. Nasledovalo obdobie nového politického usporiadania, ktoré víťazné mocnosti - Veľká

---

¹ HIRST, D.: *Beware of Small States*. 2010. s. 5-8

Británia a Francúzsko, aplikovali na bývalé provincie Osmanskej ríše, a ktoré značne ovplyvnilo budúci vývoj krajín Blízkeho východu s odkazom až do dnešných čias. Toto nové usporiadanie predstavovalo zradu medzi arabskými národmi, ktoré sa inšpirujúc národnooslobodzovacími hnutiami na európskom kontinente snažili vymaniť spod osmanskej nadvlády. Vznikali mnohé nacionalistické hnutia, rozprúdili sa veľké debaty ohľadne spoločnej arabskej identity, histórie, kultúry, jazyka či náboženstva. Hlavnou ideou sa však stala národná suverenita, keďže podľa jej teoretikov existoval jednotný arabský národ a na základe spojenia by bolo možné prekonať jednotlivé regionálne a jazykové rozdiely.

V roku 1916 bola podpísaná známa Sykes-Picotová dohoda. Išlo o tajnú dohodu dosiahnutú počas prvej svetovej vojny medzi Britmi a francúzskou vládou týkajúcu sa rozdelenia bývalých provincií Osmanskej ríše medzi spojenecké sily. Podľa dohody malo Francúzsko vykonávať priamu kontrolu nad Kilíkiou, pobrežným pásom dnešnej Sýrie a Libanonu a väčšou časťou Galiley, až po líniu tiahnucu sa od severu Akkona do severozápadného rohu Galilejského mora. Východne, v sýrskom vnútrozemí, mal byť vytvorený suverénny arabský štát pod francúzskou ochranou (tzv. mandátom). Dohoda bola oficiálne zrušená spojencami na konferencii v San Reme v roku 1920, kedy bol na území Palestíny založený Britský mandát, na území Sýrie a Libanonu zase Francúzsky mandát.² Mandátny systém sa mal vo väčšej miere líšiť od koloniálneho systému. Podľa Spoločenstva národov získala mandát určitá krajina (v tomto prípade Francúzsko), ktorá bola správcom danej územnej jednotky (Sýria) dovtedy, dokým by si obyvatelia danej územnej jednotky neboli schopní vybudovať vlastnú štátnosť. Následne by sa mandát danej krajiny ukončil a nezávislý štát by sa tým mal z teoretického hľadiska vyhlásiť.³ Realita bola iná a mnohí historici tento mandátový systém považujú len ako výhovorku na naplnenie koloniálnych ambícií a mocenských cieľov víťazných mocností prvej svetovej vojny.

1.1. Antické obdobie, stredoveké časy a osmanská éra

Libanon sa nachádza medzi Sýriou a Izraelom a na západe má prístup k Stredozemnému moru, čo mu v období staroveku dovoľovalo spravovať mnohé kolónie v západnom Stredomorí súperiac o dominantné postavenie s Antickým Gréckom. Od nepamäti bol križovatkou mnohých významných kultúr, stretov civilizácií a dejiskom kontaktov regionálnych veľmocí. Ako prvú významnú kultúru obývajúcu toto územie by

---

² JEWISH VIRTUAL LIBRARY: *The Sykes-Picot Agreement* [cit. 23.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/the-sykes-picot-agreement-1916>>

³ BENTWICH, N.: *The Mandates System*. 1930. s. 172

sme spomenuli fenickú kultúru, semitské kmene, ktoré obývali toto územie už od doby bronzovej. Na dávnu slávu starobylej Fenície sa v súčasnosti odvolávajú aj maronitskí kresťania obývajúci územie Libanonu. Veľkolepé fenické prístavy Tyros, Biblos a Sidón, ktorých pozostatky môžeme aj v súčasnosti nachádzať na území dnešného Libanonu, boli strediskom medzinárodného obchodu, výmeny tovarov, prístavnými či remeslníckymi centrami a častokrát aj predmetom rôznych ostrých sporov okolitých civilizácií, ktoré súperili o nadvládu v regióne. Zaujímavosťou tiež je, že Feničania vynášli hláskové písmo skladajúce sa z 22 znakov, ktoré neskôr prebrali ich známi stredomorskí rivali – Gréci. Obdobie po páde Fenickej ríše Libanonu neprineslo veľkú stabilitu a prosperitu, keďže o nadvládu nad týmto regiónom permanentne bojovali Asýrčania, Babylončania či neskôr Peržania s Grékmi. Po gréckej nadvláde bola táto krajina inkorporovaná do Rímskej ríše a po roku 395 po. Kr. do Byzantskej ríše.

Počas VII. storočia sa územie dostalo pod vplyv nového náboženstva - islamu, zakladajúceho sa na princípoch veľkého právneho systému šaría, ktoré začal hlásať prorok Mohamed z Mekky. Po Mohamedovej smrti došlo v islame k veľkej schizme, kedy vznikla sunnitská a šiitska vetva tohto náboženstva. V priebehu XI. storočia sa vyvinula drúzska odnož šiitskeho islamu, ktorá neskôr priamo ovplyvnila náboženské smerovanie krajiny. Nová viera rýchlo získala prívržencov a nasledovníkov najmä v južnej časti územia.⁴ Po čiastočnom dobytí územia Levanty koalíciou križiackych štátov a vytvorením 4 križiackych štátnych útvarov (Jeruzalemského kráľovstva, Tripoliského a Edesského grófstva a Antiochijského kniežatstva) sa rozšíril vplyv kresťanstva. Kresťania či už vrátane maronitov, pravoslávnej, arménskej či gréckokatolíckej cirkvi tvorili okolo 40% obyvateľov Libanonu. Odhaduje sa, že maroniti, ktorí sú pridružení k rímskokatolíckej cirkvi, ale zachovávajú si svoje vlastné tradície a zvyklosti, tvorili viac ako polovicu tohto počtu. Z historického aspektu boli maroniti obyvateľmi vidieckych oblastí, ktorých korene siahajú až do IV. storočia. V VII. storočí kvôli náboženskému prenasledovaniu zo strany moslimov, ustúpili z pobrežných regiónov do horských oblastiach Libanonu a Sýrie, kde následne žili dlhé obdobie v izolácii. Ich jazyk známy ako kresťanská aramejčina prežil do dnešných čias a je integrálnou súčasťou ich liturgie.⁵ Táto náboženská skupina zohrala významnú úlohu pri

---

⁴ ROLAND, P.: *Druze* [cit. 20.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.everyculture.com/multi/Bu-Dr/Druze.html>>

⁵ BBC: *Who are the Maronites?* [cit. 20.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6932786.stm>

formovaní štátu Libanon a bola primárnou súčasťou etnického konfliktu prebiehajúceho v „krajine cedrových lesov“ v druhej polovici XX. storočia.

V období vlády Osmanov môžeme na území Libanonu pozorovať prvé väčšie rozkoly medzi náboženskými a etnickými skupinami. Súdobý štátny útvar formujúci územie Libanonu musíme chápať v širšom geografickom kontexte, keďže jeho hranice sa nezhodujú s dnešnými hranicami štátu Libanon. Osmanská ríša bola administratívne rozdelená na 36 pašalíkov rozčlenených ďalej na menšie územnosprávne jednotky nazývané sandžaky. Počas obdobia osmanskej nadvlády územie dnešného Libanonu formovalo 2 veľké geograficko-administratívne celky – Damašský a Tripoliský pašalík. Pravoslávna komunita usadená na sever od pohoria Libanon bola závislá od Tripoliskeho pašalíku. Na juh od pohoria Libanon sa nachádzali komunity maronitov a drúzov. Na východ od spomínanej hory sa nachádzali ďalšie 3 náboženské komunity. Východ obývala šiitska vetva moslimov rozdelená na väčšinových tzv. duodecimov a menšinových izmaelitov, sunnitská vetva a gréckokatolícki kresťania. Všetci boli podriadení Damaškému pašalíku. Napriek tomu podľa tradície odovzdal Boh ľuďom žijúcich v izolovaných horských oblastiach určitú mieru autonómie, na základe ktorej si mohli napr. voliť emira, ktorý priamo podliehal moci sultána v Konštantínopole. Moc emira však bola limitovaná (nemohol raziť vlastné mince či nadväzovať diplomatické vzťahy s inými krajinami). Libanonská historiografia analyzuje Drúzsky emirát na tomto území už počas obdobia stredoveku. Drúzski emiri z rodu Maan a sunnitskí emiri z rodu Šebab realizovali dôležité zmeny v oblasti vnútornej, ale aj zahraničnej politiky v neustálej koordinácii so sultánom v Konštantínopole. Napriek tomu, že dynastia Šebab pochádzala zo sunnitskej vetvy islamu, jej nástup k moci nespôsobil vnútroštátne konflikty v spoľžití nábožensky heterogénneho územia. Počas jej vlády môžeme pozorovať dve veľké udalosti. Prvou bola občianska vojna v Emiráte, v ktorej sa proti sebe postavili dve znepríateľné strany drúzov, kedy Konštantínopol nezasiahol a maronitskí kresťania sa od tohto konfliktu značne dištancovali. Ďalšou významnou udalosťou bol nástup panovníka Emirátu Bašira II. (1788 až 1840), ktorý chcel, inšpirujúc sa európskymi hodnotovo-vlasteneckými princípmi, vybudovať narodný štát pre všetkých maronitov a vyhnať všetkých tých, ktorí sa neboli ochotní podriať normám majoritnej skupiny maronitských kresťanov.⁶ Krvavé konflikty medzi kresťanmi a drúzami sa prehĺbili počas panovania nového emira Bašira III. Z tohto dôvodu sultán zosadil Bašira III. z moci v roku 1842. Táto udalosť však paradoxne priniesla ešte viac problémov. Zástupcovia

---

⁶ GARCÍA CAMPELLO, A.M.: *El Líbano*. 2007. s. 30-34

európskych mocností navrhli sultánovi, aby bol Libanon rozdelený do kresťanských a drúzskych provincií. Sultán návrh prijal a následne požiadal Asada Pašu z Bejrútu rozdeliť oblasť podľa navrhovaného konceptu európskych mocností do dvoch provincií: severnej, kresťanskej provincie a južnej, drúzskej provincie. Vrchní úradníci oboch provincií mali byť priamo zodpovední guvernérovi Sidónu, ktorý býval v Bejrúte a dialnica Bejrút-Damask sa mala stať hlavnou deliacou čiarou medzi oboma znepriatelenými regiónmi.

Vývoj v rokoch 1840 až 1842 predstavoval míľnik v dlhodobom vývoji sektárskych spoločenských. Prvýkrát v histórii politické nároky dvoch miestnych komunít spôsobili krvavé rozbroje.⁷ Rozdelenie Libanonu podporovali vonkajšie mocnosti, a tým sa nepriateľstvo medzi náboženskými sektami zvýšilo. Francúzsko napríklad tradične podporovalo kresťanov, zatiaľ čo Briti podporovali drúzov.. Osmani podnecovali snahy zvýšiť svoju kontrolu nad administratívou rozdeleného regiónu.⁸ Ani administratívne rozdelenie Emirátu do 2 teritoriálnych celkov nezabezpečilo poriadok a pokrok. Drúzi sa začali pripravovať na vojnu údajne v koordinácii s osmanskými autoritami, zatiaľčo maronitský biskup Aún inicioval distribúciu zbraní medzi roľníckej vrstvy maronitského obyvateľstva. Napätie sa vyostrovalo a to spôsobilo v roku 1860 zásah externých mocností do diania v krajine. Francúzsko sa zaviazalo zasiahnuť a zastaviť masakre, v ktorých osmanskí vojaci napomáhali islamským sunnitským a šiitským silám buď priamou podporou, alebo zneškodňovaním kresťanských jednotiek. Francúzsko na čele s cisárom Napoleonom III. prezentovalo svoju starobylú úlohu „ochrancu všetkých kresťanov“ v Osmanskej ríši.⁹ Pogromy a masakre medzi drúzami a maronitmi poskytli francúzskemu cisárovi Napoleonovi III. dlhoočakávanú výhovorku pre realizáciu intervencie a rozšírenia mocenského vplyvu. Francúzske vládnuce kruhy cítili, že nadišiel správny čas získať úplnú kontrolu nad osmanskou provinciou Sýria a tým aj Emirátom (Emirátom Hory Libanon). Mocenské ťaženie Napoleona III. malo zvýšiť jeho prestíž ako „najkresťanskejšieho kráľa“ a zohrať tak dôležitú úlohu z vnútropolitického aj zahraničnopolitického aspektu.¹⁰

---

⁷ HARRIS, W.: *Lebanon: A history 600-2011*. 2012. s. 141

⁸ THE ECONOMIST: *Thouse ancient differences* [cit. 23.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.economist.com/blogs/erasmus/2013/09/sects-syria>>

⁹ IGRAM PRISTLEY, H.: *France Overseas: A Study of Modern Imperialism*. 1938. s. 87

¹⁰ LUTSKY, V.B.: *CHAPTER IX LEBANON, SYRIA AND PALESTINE IN THE PERIOD OF THE TANZIMATS (1840-70)*. [cit. 23.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.marxists.org/subject/arab-world/lutsky/ch09.htm>> s. 1

1.3 Obdobie Francúzskeho mandátu v Libanone

Libanonská delegácia vedená maronitským patriarchom Eliasom Petrom Hoayekom predstavila libanonské teritoriálne nároky v memorande na Parížskej mierovej konferencii v roku 1919. Tie zahŕňali podstatné rozšírenie hraníc libanonského *mutasarrifatu* (išlo o územnosprávnu jednotku Osmanskej ríše, ktorá priamo podliehala moci sultána v Konštantínopole). V roku 1920 bol vyhlásený štát Veľký Libanon. Francúzi tento nový štátny útvar podporovali, keďže boli ochrancami maronitských kresťanov, ktorí tvorili podstatnú časť obyvateľstva. K pôvodnému štátnemu útvaru bolo pridaných aj niekoľko prevažne moslimských území – južný Libanon, severný Libanon, Antilibanonské pohorie či údolie rieky Bekaa. Libanon tak zväčšil svoje územie a dosahujúc ďalšie územné zisky, podľa Francúzov tento nový štátny útvar predstavoval prirodzenú hranicu, nakoľko počas osmanskej nadvlády bol umelo administratívne rozdelený.¹¹ Bola vytvorená nová Libanonská vlajka, ktorá sa nápadne podobala na francúzsku trikolóru, s cedrovým stromom v strede bielej podstavy predstavujúc symbol s odkazom na dávne antické biblické časy. Čo sa týka ostatných častí územia Levanty, v nich v roku 1920 arabské kmene ašpirovali vytvoriť svoj vlastný štátny útvar.

Osudy komunit žijúcich na území Libanonu niekedy spočívali v hľadaní efektívnej kooperácie a riešenia konfliktu, inokedy podnecovali konflikt samotný. Maronitskí kresťania Libanonu hrali dôležitú úlohu v systematickom podnecovaní Arabského národnobuditeľského hnutia, nakoľko išlo o vzdelaných ľudí, z ktorých mnohí získavali podporu a vzdelanie aj v západných krajinách. Maronitskí patriarchovia počas Francúzskeho mandátu v Libanone a Sýrii boli významnou nielen duchovnou, ale aj svetskou autoritou. Maronitskí kresťania tvorili významnú časť populácie, predpokladá sa, že v tom čase išlo až okolo 35 percent z celkového počtu milióna ľudí, ktorí v tom čase obývali územie Veľkého Libanonu.¹² Na území Levanty sa tiež začalo stupňovať ďalšie významné nábožensko-etnické pnutie medzi príslušníkmi kmeňov Arabov a Židmi, ktorí chceli v Palestíne vytvoriť svoj vlastný štát. Sionisti vôbec neboli spokojní s vytvorením Veľkého Libanonu. Považovali to za jeden z problémov, ktorý môže ovplyvniť budúce postavenie ich zamýšľaného štátu a vážne uškodiť ich národným záujmom. Tento strach sa ešte viac vystupňoval po roku 1923, kedy sa Britská vláda rozhodla, že Transjordánsko (územie na východ od rieky Jordán, teda dnešne Jordánske kráľovstvo) bude oddelené od Cisjordánska

---

¹¹ SALIBI, K.: *A House of Many Mansions: The History of Lebanon Reconsidered*. 1990. s. 26

¹² [s.n.]: *Daily Star*. 2007.

(územie na západ od rieky Jordán) a bude viesť autonómny vývoj pod kontrolou Londýna a pod záštitou emira Abdulláha, ktorý tam už *de facto* nastolil vládu.¹³ Z tohto obdobia je tiež známa Balfourova deklarácia. „Išlo o list britského ministra zahraničia sira Arthura Jamesa Balfoura lordovi Rothschildovi o britskej podpore na vytvorenie židovskej národnej domoviny v Palestíne.“¹⁴ Vznik židovskej domobrany, sionistických hnutí Hagana a Irgun, či dohoda medzi Weizmannom a Faisalom I. ovplyvnili aj politickú ideológiu kresťanských maronitov Libanonu. Niektorí podporovali sionistov, iní zase podporovali vznik arabského štátu na území Palestíny. Dokonca aj veľké arabské povstanie vedené druhej polovici 30. rokov bolo organizované z územia Libanonu, nakoľko Amín al-Husajní, veľký jeruzalemský muftí, bol nútený utiecť na lodi z územia Palestíny do Libanonu, odkiaľ následne organizoval ozbrojené arabské povstanie v Palestíne proti sionistom a ich prvoradým úmyslom prehlásiť nezávislý štát Izrael.¹⁵

1.4 Cesta k nezávislosti

Definitívne získanie politickej nezávislosti Libanonu je úzko späté s vypuknutím druhej svetovej vojny a s jej dôsledkami. Keďže Hitler v roku 1940 porazil Francúzsko a nastolil vichistickú bábkovú vládu na čele s Philippom Pétainom, aj Francúzsky mandát v Libanone automaticky prechádza pod správu vo Vichy. Po tvrdých bojoch druhej svetovej vojny obnovilo hnutie Slobodné Francúzsko pod vedením Charlesa de Gaulla na území Libanonu v roku 1941 štátnu suverenitu a opätovne zaviedlo administratívnu mandátnu správu. Po Libanonských voľbách v roku 1943, kedy získali nezávislí kandidáti väčšinu hlasov, formulovali svoje požiadavky generálovi de Gaullovi o ich snahe zrušiť mandát a vyhlásiť nezávislú Libanonskú republiku.¹⁶ De Gaulle pod vplyvom interných aj externých tlakov napokon podľahol a dovoľil vyhlásiť politickú nezávislosť štátneho útvaru. Hoci Francúzi formálne uznali nezávislosť Libanonu, naďalej vykonávali nad jeho územím administratívnu správu. Po voľbách v septembri 1943, ktoré sme už spomenuli, nový libanonský parlament zvolil Bišara al-Khouryho za prezidenta, ktorý následne menoval Rijáda as-Sulha za premiéra krajiny a požiadal ho o zostavenie prvej nezávislej libanonskej vlády. Neskôr parlament pozmenil ústavu zrušením článkov, ktoré sa viazali k právomociam Francúzskeho mandátu nad týmto územím. Deň 22. novembra 1943 sa v Libanone oslavuje

---

¹³ HIRST, D.: *Beware of Small States*. 2010. s. 22-23

¹⁴ DENNÍK SME: *List, ktorý vyznel šalamúnsky* [cit. 16.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://zaujímavosti.sme.sk/c/3566076/list-ktory-vyznel-salamunsky.html>>

¹⁵ HIRST, D.: *Beware of Small States*. 2010. s. 35-36

¹⁶ NOHLEN, D., GROTZ, F., HARTMANN, Ch.: *Elections in Asia: A data handbook*. 2001. s. 183

ako deň nezávislosti od Francúzska napriek faktu, že Francúzsko definitívne stiahlo svoje vojenské jednotky z Libanonu až v roku 1946.¹⁷

Základom nového libanonského štátu sa stala nepísaná dohoda medzi lídrami maronitských kresťanov na čele s prezidentom al-Khourym a moslimským premiérom as-Sulhom. Spočívala v tom, že prezidentský úrad bude viesť predstaviteľ maronitských kresťanov, premiér sa bude voliť z radov sunnitských moslimov a predseda parlamentu by mal byť šiitskeho vierovyznania. Ostatné vládne kľúčové pozície ako je vrchný veliteľ armády, vedúci vojenskej rozvedky či vedúci oddelenia vnútornej bezpečnosti by mali obsadiť maroniti. Vicepremiér by mal byť zase príslušník pravoslávnej cirkvi.¹⁸ Podľa zásad Národného paktu, ktorý sa v tom čase prerokovával medzi jednotlivými náboženskými frakciami novovzniknutého štátneho útvaru, mal byť Libanon úplne politicky nezávislý štát, ktorý nevstúpi do žiadnych politických zoskupení a organizácií vedených koalíciou západných štátov. Krajina sa tiež zaviazala, že by mala spolupracovať s ostatnými arabskými štátmi, a v prípade vypuknutia konfliktu medzi nimi by mal zachovať neutrálny status. Verejné funkcie by mali byť rovnomerne prerozdelené medzi uznané náboženské menšiny a komunity.¹⁹

1.5 Nezávislý štát Libanon

Približne dva roky po vyhlásení nezávislosti Libanonu bol vyhlásený aj štát Izrael. Prvá arabsko-izraelská vojna (1948 až 1949) mierne zmenila politickú mapu blízkeho východu, keďže Izrael dobyl ďalšie arabské územia s majoritným moslimským obyvateľstvom. To spôsobilo problémy s palestínskymi utečencami, ktorí hľadali útočisko v ostatných arabských krajinách, a ktorých na územie Libanonu prišlo okolo stotisíc len v prvých rokoch konfliktu. V roku 1956 vypukla Suezská kríza, keď egyptský prezident Násir znárodnil Suezský prielav. Počas Suezkej krízy sa zhoršili vzťahy libanonského prezidenta Kamila Chamúna a egyptského prezidenta Násira. Násir obviňoval Chamúna zo spolupráce so západom a z toho, že po Suezskej kríze so západnými krajinami neprerušil diplomatické styky, a navyše podporil vznik tzv. Bagdadskeho paktu, ktorý podryval podľa Násira samotnú ideu panarabizmu a ohrozoval suverenitu národných štátov. Sunnitský premiér

---

¹⁷ COLLELO, T.: *Lebanon Table of Contents* [cit. 25.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://countrystudies.us/lebanon/21.htm>>

¹⁸ EL-KHAZEN, F.: *The Communal Pact of National Identities: The Making and Politics of the 1943 National Pact*. Oxford. 1991. s. 4-19

¹⁹ REVOLVY.COM: *Lebanese Independent Day* [cit. 25.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.revolvy.com/main/index.php?s=Lebanese%20Independence%20Day&item_type=topic>

Libanonu Abdul Hamid Karami však podporil Násirové tvrdenia, čo ešte viac zhoršilo vzťahy medzi kresťanmi a moslimami. Po zvrhnutí prozápadnej irackej vlády v roku 1958 v kombinácii s vnútornou nestabilitou Libanonu prezident Chamún požiadal o vojenskú intervenciu vládu Spojených štátov. USA tejto žiadosti vyhovela, a tak uskutočnila vojenskú intervenciu na podporu samotného prezidenta Chamúna. V skutočnosti však môžeme pozorovať aj zámer amerického prezidenta Eisenhowera zamedziť šíreniu vplyvu ZSSR do tohto regiónu, nakoľko bol Libanon ohrozený rozšírením pôsobenia arabskej socialistickej ideológie z Egypta aj Sýrie. Po vyčerpávajúcich rokovaníach a zamedzeníu krvavého konfliktu sa na čelo krajiny postavil prezident Fuád Chebab, maronitský kresťan, ktorý sa tešil aj vysokej podpore moslimským obyvateľstvom. Počas jeho pôsobenia v úrade došlo k rekongiliácii napätia medzi početnými naboženskými komunitami, vďaka čomu sa v 60. rokoch XX. storočia Libanon tešil relatívne stabilnej bezpečnostnej a ekonomickej situácii.

Hlavné mesto Bejrút zaznamenalo vysoké príjmy z cestovného ruchu a rozvoj bankového sektora. Libanon dosiahol vrchol svojho hospodárskeho úspechu v polovici 60. rokov, keďže bol vnímaný ako bašta ekonomickej sily a prosperity, a to najmä vďaka prílevu kapitálu zo strany bohatých ropných štátov Perzského zálivu, ktoré poskytovali finančné prostriedky Libanonu, v tom čase jednej z najrýchlejšie rastúcich ekonomík daného regiónu. Toto obdobie ekonomickej stability a prosperity sa skončilo kolapsom Banky nazývanej Yousef Beidas' Intra čím sa zároveň v roku 1966 začala hospodárska a finančná kríza.²⁰ V roku 1967 vypukla šesťdňová vojna medzi Izraelom a koalíciou arabských štátov, ktorá spôsobila nútené presídlenie ďalších palestínskych utečencov. Napriek tomu vojenský marasmus v dôsledku finančnej krízy Libanonu nedovoľoval vláde priamu účasť v šesťdňovej vojne proti Izraelu. Ani neďaleké Jordánsko sa netešilo veľkej politickej stabilite, nakoľko tam v roku 1970 vypuklo ozbrojené povstanie, v ktorom proti sebe stáli prozápadny jordánsky kráľ Husajn bin Talál a vodca hnutia Organizácia pre oslobodenie Palestíny (ďalej OOP) Jásir Arafat. OOP bola porazená a následne vyhnaná z Jordánska. Usídlila sa na území Libanonu, odkadiaľ podnikala teroristické akcie zamerané proti štátu Izrael. K zlepšeniu bezpečnostnej situácie neprispel ani vnútorný konflikt medzi samotnými Palestínčanmi v utečeneckých táboroch predovšetkým na juhu Libanonu a centrálnou vládou v Bejrúte. Rok 1973 hral tiež významnú úlohu z hľadiska destabilizácie regiónu nakoľko vypukla Jomkippurská vojna medzi Izraelom a koalíciou arabských štátov.

---

²⁰ REVOLVY.COM: *History of Lebanon* [cit. 26.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.revolvy.com/topic/History%20of%20Lebanon&item_type=topic>

2 Priebeh občianskej vojny v Libanone

2.1 Vypuknutie občianskej vojny

Aby sme lepšie pochopili faktory vplyvajúce na ďalší politicko-sociálny vývoj a priebeh občianskej vojny, museli sme analyzovať historické pozadie tohto konfliktu. V tejto časti sa budeme venovať vypuknutiu občianskej vojny v Libanone, ktoré sa v modernom ponímaní datuje do roku 1975, kedy došlo k fyzickým stretom medzi palestínskou komunitou a kresťanskou patrioticky zameranou Falangou, ktorá bola pravicovo orientovanou politickou stranou združujúcou záujmy maronitských kresťanov. Falanga bola pôvodne založená Pierrom Džemajelom už v roku 1936. Vedenie hnutia v roku 1976 prebral jeho syn Bašir Džemajel.²¹ Súčasná historiografia moderného Libanonu predpokladá, že jedným zo základných prvkov maronitskej identity je tzv. fenicianizmus. Ide o ideológiu, prostredníctvom ktorej sa maronitskí kresťania odvolávajú na dávnu históriu Fenickej ríše. Tvrdia, že práve oni sú príbuzní a potomkovia veľkolepej Fenicie, ktorá bola hegénom celého stredomoria. O tieto historické súvislosti sa opierala aj Falanga Džemajelovcov, ktorí boli presvedčení, že fenicianizmus predstavuje dôležitý prvok v maronitskej interpretácii libanonského nacionalizmu vrcholiacom v 70. rokoch XX. storočia. Aj samotná maronitská cirkev si prostredníctvom svojho kléru, historiografických písomností zachovala jednorodosť, jedinečnosť a identitu, ktorá má odkaz v starovekej Fenícii.²² V súčasnosti najmenej 30% Libanoncov, bez ohľadu na ich náboženstvo, má genetický znak vykazujúci fenický pôvod. Je veľmi prekvapivé, že aj po tisícok rokoch, ešte stále existuje toľko fenických genotypov u dnešného obyvateľstva krajiny.²³

Prevažne ľavicovo orientovaná OOP, ktorá nachádzala podporu medzi palestínskymi vyhnancami, sa zase snažila vytvoriť akýsi štátny útvar na libanonskom území pozostávajúci z palestínskych vysídlencov a utečencov. Masakre v roku 1976 v maronitských obciach Damúr a Karantina, ktoré boli uskutočnené jednotkami OOP, spôsobili tvrdé zrážky medzi kresťanskou a moslimskou populáciou. Ani Sýrii neostala politicko-bezpečnostná situácia v „krajine cedrov“ ľahostajná. Angažovanie sýrskeho prezidenta Háfiza al-Asada vyústilo do pozemnej vojenskej intervencie, ktorá prebehla v roku 1976. Sýrske pozemné jednotky začali prekvapivo podnikať vojenské operácie aj proti OOP a iným ľavicovým moslimským

---

²¹ KATAEB PARTY OFFICIAL WEB: *History of the Lebanese Phalanges* [cit. 20.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.kataebonline.org/history.html>>

²² KAUFMAN, A.: *Reviving Phoenicia: The Search for Identity in Lebanon*. 2014. s. 36-37

²³ AL ARABIYA: *Phoenician or Arab? Lebanon non-ending debate* [cit. 16.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.alarabiya.net/articles/2010/06/07/110694.html>>

frakciám.²⁴ To zase *de facto* postavilo Sýriu na stranu Izraela, keďže začala podnikat' útoky proti samotným moslimom. ZSSR apelovalo na obidve strany, aby vyvinuli dostatočné politické úsilie vyriešiť spory diplomatickou cestou. Summit Ligy arabských štátov v októbri 1976 mal formálne skončiť devastáciu krajiny a nastoliť opätovný mier. Reprezentanti prítomní na summite žiadali okamžité zastavenie paľby a rešpektovanie libanonskej suverenity ostatnými frakciami či externými silami, ktoré ašpirovali získať stále väčšie teritórium v rámci krajiny.²⁵ Bola vytvorená tzv. Špeciálna jednotka Ligy arabských štátov, ktorá mala zabrániť ďalším násilným stretom a eskalácii konfliktu. Problémom však bolo, že táto jednotka bola zostavená prevažne zo sýrskych vojenských oddielov, čím si Sýria udržala politický vplyv v krajine a jej angažovanie bolo diplomaticky legitimizované. To sa stretlo s odporom kresťanských jednotiek, ktoré sa začali mobilizovať vo väčšej miere.²⁶ V tomto období sa tiež stanovila tzv. zelená línia, ktorá v Bejrúte oddeľovala západnú, prevažne moslimskú časť od východnej, kresťanskej časti.

Na jar v roku 1978 vypukla tzv. stodňová vojna, v ktorej na jednej strane stál Libanonský front na čele s kresťanskými milíciami Bašira Džemajela neskôr podporovaný Izraelom a inými maronitskými hnutiami (napr. Ochrancovia Cedrov či Tigrie milície). Na druhej strane konfliktu bojovala sýrska armáda, ktorá bola vytlačená z východného, prevažne kresťanského Bejrútu, no prostredníctvom vojenskej prítomnosti sa sýrske angažovanie v Libanone neustále zvyšovalo. Vzťahy medzi vedením Libanonského frontu (tvoreného prevažne z kresťanov, ale vo svojich radoch malo aj mnoho príslušníkov sunnitského vierovyznania) a Sýriou zostali na bode mrazu ako dôsledok toho, že tzv. Špeciálna jednotka Ligy arabských štátov, ktorá bola prevažne zložená zo sýrskych jednotiek, nebola ochotná potlačiť aliančné milície OOP, ktoré bojovali v západnom Bejrúte. Dôsledkom stodňovej vojny bolo stiahnutie sýrskych vojenských jednotiek a ich nahradenie jednotkami Saudskej Arábie a Sudánu, čo maronitskí kresťania privítali. Mysleli si, že tento akt pomôže v konečnom dôsledku normalizovať vzťahy a limitovať sýrske angažovanie v krajine.²⁷

---

²⁴ SMITH, CH. D.: *Palestine and the Arab Israeli Conflict*. 1988. s. 354-355

²⁵ GLOBAL SECURITY.ORG: *Lebanon Civil War (1975-1991)*. [cit 20.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.globalsecurity.org/military/world/war/lebanon.htm>>

²⁶ WEISBURD, A. M.: *Use of Force. The Practice of States Since World War II.* 1997. s. 157-159.

²⁷ WORDPRESS.COM: *Histoire des Forces Libanaises* [cit 20.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://histoiredesforceslibanaises.wordpress.com/2012/07/11/the-100-days-war-the-battle-of-ashrafieh>>

2.2 Angažovanie externých regionálnych mocností a eskalácia napätia

V druhej polovici 70. rokov začal vplyv Sýrskej arabskej republiky postupne v Libanone klesať a vplyv Izraela začal značne narastať. OOP, ktorá bola etablovaná prevažne v horských oblastiach blízko hraníc s Izraelom, v ktorých sa nachádzali palestínske utečenecké tábory, podnikla začiatkom roku 1978 sériu teroristických útokov namierených proti židovskému štátu, čo následne spôsobilo tvrdú odvetu zo strany izraelských ozbrojených síl. Izrael tiež odpovedal vojenskou intervenciou v Libanone v marci 1978, kedy rozmiestnil svoje vojská až po riekú Litani, ktorá sa nachádza v južnej časti krajiny. Bolo nesporným faktom, že Izrael a kresťanské jednotky medzi sebou priamo spolupracujú. Eskalácia napätia si vyžiadala medzinárodnú pozornosť, keďže sa tento spor začal riešiť aj na pôde OSN. Následne do južného Libanonu na základe Rezolúcie č. 425 a 426 Bezpečnostnej rady OSN vstúpili mierové jednotky UNIFIL, ktoré mali za úlohu opätovné nastolenie mieru, zastavenie krvavých stretov a sociálnych nepokojov.²⁸ Rezolúcia tiež požadovala okamžité stiahnutie izraelských ozbrojených síl z južného Libanonu. V súvislosti s Izraelom bol rok 1978 významným aj na domácej politickej scéne, nakoľko boli podpísané mierové dohody z Camp Davidu medzi izraelským premiérom Menachemom Beginom a egyptským prezidentom Anwarom Sadátom, ktoré predpokladali zlepšenie bilaterálnych vzťahov a nové obdobie vzájomnej spolupráce a dôvery. Tento akt sa však stretol s vlnou odporu u arabského moslimského obyvateľstva Libanonu, ktoré ho chápalo zo strany Egypta ako zradu. Egypt sa spojil s Izraelom, a táto spolupráca bola pre arabských moslimských obyvateľov neodpušiteľná a neprijateľná.

Aby sme lepšie pochopili vtedajší spoločensko-politický kontext blízkeho východu, je potrebné spomenúť rok 1979, v ktorom došlo v Iráne k Veľkej islamskej revolúcii, kedy sa na čelo krajiny postavil šiitsky klérus, ktorý sa vyznačoval podporou náboženského fundamentalizmu. Revolúcia v Iráne vedená Ajatolláhom Chomejním, ktorá zvrhla prozápadne orientovaného šacha Rézu Páhlavího, mala markantný dopad na región Blízkeho východu. Irán čoraz viac začal podporovať šiitských moslimov mimo svojho územia. Výnimkou nebol ani Libanon, kde si hnutie Hizballáh, podporované iránskymi Revolučnými gardami, vybudovalo veľmi silné politické a sociálne zázemie. Ani začiatok 80. rokov nepriniesol Libanonu stabilitu a prosperitu. Ako príklad môžeme uviesť bitku o Zahle, ktorá znamenala faktické víťazstvo Libanonských kresťanských milícií, ktoré vytlačili

---

²⁸ YOUTUBE.COM: *Operation Litani (1978): Every day*. [video]. Izrael, 2016. 1 min. 10 sec. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.youtube.com/watch?v=hfnyoDYewWA>>

z centrálného Libanonu sýrske jednotky podporované OOP. Aj tento dôkaz nám pomôže pochopiť fakt, že sýrske angažovanie v konflikte bolo aj na začiatku novej dekády dosť silné, a že Damask plánoval naďalej udržať svoju sféru vplyvu v krajine. Sýria spolu s Izraelom boli dôležití externí aktéri, ktorých princípy zahraničnej politiky predpokladali politickú intervenciu v Libanone.

V lete 1982 došlo k vlne ozbrojených útokov medzi OOP vedenou Jásirom Arafatom a štátom Izrael. Židovský štát pod vedením vojenského generála a budúceho premiéra Ariela Šarona v snahe zabrániť ďalším stratám na životoch svojich vlastných občanov a zvýšiť národnú bezpečnosť znovu obsadil územie južného Libanonu v rámci operácie Mier pre Galileu eliminovaním nepriateľských základní a skladísk, odkiaľ neskôr postupoval severným smerom až k hlavnému mestu Bejrút. Izraelské jednotky podporovali tiež kresťanské milície falangistov proti moslimským oddielom najmä OOP. Izrael začal fakticky kontrolovať takmer polovicu štátu Libanon. Jeho primárnym cieľom bolo ničiť pozície OOP či iných nepriateľských vojenských a polovojenských jednotiek, ktoré bojovali proti židovskému štátu priamo, ale aj prostredníctvom samovražedných teroristických útokov. Jednou z týchto organizácií bol aj už spomínaný Hizballáh, ktorý v spolupráci so sýrskou armádou podnikal bombové útoky. Hlavným bezpečnostným cieľom izraelskej vládnej garnitúry bolo zamedziť ostreľovanie rakiet z nepriateľských území na židovské osady. Hoci Rezolúcia č. 509 BR OSN, ktorá prešla jednohlasne, žiadala okamžité stiahnutie izraelských ozbrojených síl z územia Libanonu, Izrael napriek tomu pokračoval v operáciách na predmestiach Bejrútu, ktoré čistil od teroristických vojenských a polovojenských jednotiek, zložených prevažne z OOP či islamských džihádistov, ktoré sa snažili budovať v Libanone paralelné štruktúry.

V dôsledku zvyšovania útokov voči židovskému štátu sa v lete 1982 uskutočnila veľká vojenská operácia v Bejrúte, ktorá si vyžiadala množstvo civilných obetí a nechala zničené takmer celé mesto. Letecké sily Izraela za podpory kresťanských falangistických milícií bombardovali pozície predstaviteľov OOP, Hizballáhu a iných moslimských hnutí či jednotiek prítomných v meste. OOP pod vedením Jásira Arafata si nakoniec vynegociovala bezpečný prechod cez Bejrút a definitívne sa z Libanonu stiahla do Severnej Afriky, odkiaľ externe podnikala teroristické akcie. Môžeme skonštatovať, že sa jej vplyv v Libanone značne znížil. Premištením OOP, oslabením sýrskeho vplyvu v Libanone a víťazstvom proizraelskej vlády Bašira Džemajela si Izrael myslel, že si zabezpečí konečný, trvalý a nezvratný mier na nasledujúce roky.

Situácia v Libanone si žiadala veľké diplomatické úsilie na medzinárodnom poli, ktoré by donútilo bojujúce strany posadiť sa za spoločný rokovací stôl. V auguste 1982 došlo k medzinárodnej intervencii, kedy vojská USA, Talianska, Francúzska a Veľkej Británie intervenovali na územie Libanonu, aby dohliadali na pokojné sťahovanie sa OOP z krajiny a stabilizovali situáciu, či zabránili nepokojom. Izrael sa však domnieval, že členovia teroristickej OOP hľadali útočisko v mnohých palestínskych táboroch a usadlostiach, ktoré neskôr plánovali využiť ako základne na ďalšie podnikanie masakrov. Vtedajší americký prezident Ronald Reagan rozhodol, že umiestni námornú pechotu za účelom stabilizácie situácie v Bejrúte. Tento krok napokon vôbec neprispel k eliminácii teroristických rizík a džihadistických praktík. Naopak, tie sa ešte viac zvýšili potom, čo boli jednotky USA neskôr z územia Libanonu stiahnuté.²⁹ Bezpečnostná situácia sa po miernom zastavení bojov počas medzinárodnej intervencie začala opäť komplikovať, nakoľko došlo k vražde prominentného politika Bašira Džemajela. Jeho kresťanská Falanga, ktorá spolupracovala s ďalšími oficiálnymi či tajnými kresťanskými frakciami a zoskupeniami známimi svojou brutalitou voči palestínskym moslimom a šiitským obyvateľom, podnikla útok na palestínske utečenecké tábory Sabra a Šatíla v omyle, že jej vodca bol zavraždený OOP. Vyšetrenie neskôr ukázalo, že Bašir Džemajel bol v skutočnosti zavraždený sýrskym agentom, a tak boli kroky kresťanskej Falangy proti palestínskym usadlostiam neopodstatnené a zločinecké.³⁰

Útok na Sabru a Šatílu sú dodnes považované za zločiny proti ľudskosti, ktorých sa dopustili kresťanské Falangy na území Libanonu voči palestínskym utečencom s podporou izraelských vojsk, ktoré nezabránili tomuto krviprelievaniu. Podľa mnohých odporcov izraelskej zahraničnej politiky má na tejto udalosti značný podiel aj generál Ariel Šaron. V tejto masacre bolo zabitých viac okolo 3 500 moslimských obyvateľov. Dodnes patrí k jednej z najtabuizovanejších tém Libanonskej občianskej vojny.

Násilnosti neubúdali ani medzi samotnými kresťanskými frakciami. V dôsledku rozkolu medzi Džemajelovými falangistami s Tígrimi milíciami sa odohrala ďalšia masakra v Safre. Iniciátormi boli tentokrát falangisti, ktorí v Safre zlikvidovali Tigrie milície Kamila Chamúna, ktorý bol prezidentom Libanonu v rokoch 1952 až 1958. Stálej eskalácií napätia

---

²⁹ IMEU: *The Sabra & Shatila Massacre* [cit. 21.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://imeu.org/article/the-sabra-shatila-massacre>>

³⁰ GHURIAFI, H.: *Assad killed Bashir Gemayel in 1982 and triggered Sabra and Shatila massacres to trap Israel and its Lebanese allies* [cit. 21.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.familysecuritymatters.org/publications/detail/assad-killed-bashir-gemayel-in-1982-and-triggered-sabra-and-shatila-massacres-to-trap-israel-and-its-lebanese-allies>>

sa nevyhol ani Hizballáh, ktorý sa v reakcii na izraelskú okupáciu Libanonu z roku 1982 nemienil vzdať svojich politických nárokov a snažil sa získať kontrolu nad čo najväčším možným teritóriom. Prirodzene nachádzal podporu medzi domácim šiitským obyvateľstvom, ktoré ostro odsúdilo izraelskú okupáciu, verbujúc nových mučeníkov ochotných bojovať za národné ciele v mene Alláha. Hizballáh, čo v preklade znamená božia cesta, nepodnikal teroristické útoky len proti izraelskému štátu a Židom. Stal sa neslávne známym aj vďaka útokom z roku 1983 na americkú ambasádu v Bejrúte či stanicu hliadkujúcich amerických jednotiek.³¹

2.3 Májová zmluva – nádej na mier?

Májová mierová zmluva z roku 1983 medzi Izraelom a Libanom mala minimalizovať sektárske násilie. Opierala sa o postupné sťahovanie izraelských obranných jednotiek z Bejrútu. V zmluve sa tiež strany zaviazali, že sa v budúcnosti vzdajú akéhokoľvek násillia, a že sa budú snažiť prípadné spory riešiť mierovou cestou. Tiež sa zdôraznila potreba nemennosti a nedotknuteľnosti hraníc vytvorením náraznikovej zóny medzi hranicami štátov, ktoré by znemožnili OOP a iným polovojenským jednotkám permanentne ostreľovať Izrael. Libanonskí kresťania, ktorí boli pri podpise tejto zmluvy, a ktorí z nej získali najväčší úžitok, žiadali odchod sýrskych jednotiek, ktoré okupovali východ krajiny.³² Záväzky vyplývajúce z tejto zmluvy zostali iba na papieri, nakoľko neboli dôsledne plnené ani izraelskou, ani libanonskou stranou. Libanonskí maroniti neboli schopní zabezpečiť územie južného Libanonu, aby sa znovu nestalo teroristickou základňou využívanou pre napadnutie Izraela a páchanie organizovaného zločinu. Izrael tým ospravedlnil svoju prítomnosť a dal najavo, že zatiaľ nemá v úmysle trvalé stiahnutie vojakov z juhu Libanonu.³³ Po dlhých negociáciách medzi Izraelom a libanonskou armádou, tvorenou prevevažne maronitmi, došlo k podpisu mierovej zmluvy medzi oboma krajinami, ktorá *de facto* skončila roky dlhú trvajúcu vojnu siahajúcu až k počiatkom vyhlásenia židovského štátu v roku 1948. So stiahnutím izraelských vojakov zo západného Bejrútu však došlo k uvoľneniu cesty pre etablovanie Progresívnej socialistickej strany drúzov. Na prelomoch rokov 1983 a 1984

---

³¹ COUNTER TERRORISM GUIDE: *Hizballáh*. [cit. 25.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.nctc.gov/site/groups/hizballah.html>>

³² ISRAEL MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS: *114 Agreement between Israel and Lebanon- 17 May 1983* [cit.25.3.2017]. [online] Dostupné na internete: <<http://mfla.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook6/Pages/114%20Agreement%20between%20Israel%20and%20Lebanon-%2017%20May%201.aspx>>

³³ ISRAEL MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS: *157 Statement by the Prime Minister-s bureau on the Israel-Lebanon Agreement- 5 March 1984* [cit. 25.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook6/Pages/157%20Statement%20by%20the%20Prime%20Minister-s%20bureau%20on%20th.aspx>>

došlo v Libanone k tzv. horskej vojne, kedy v horských oblastiach pohoria Libanon libanonská armáda (prevažne kresťanská, ale mala vo svojich radoch aj moslimov) s maronitskou Falangou podporovanou prevažne USA a Francúzskom bojovala proti sunnitským jednotkám OOP, ľavicovým arabským nacionalistom, šiitskemu hnutiu Amal či Progresívnej socialistickej strany drúzov vedenej Kemalom Jumblattom. Kresťanské falangistické jednotky, v snahe zabezpečiť väčšiu teritoriálnu kontrolu, sa pri obsadzovaní oblasti Chouf a Aley obývanej prevažne drúzmi, dostali do konfliktu s touto náboženskou skupinou. Drúzi vytlačili libanonsku armádu z mnohých dedín horských oblastí Chouf a Aley a strategicky zvíťazili. Libanonská armáda bola porazená a mnohí moslimovia, ktorí v nej ďalej nemienili plniť príkazy maronitských kresťanov, dezertovali a pridali sa k opozičným silám. Libanonská vláda nakoniec vypovedala májovú mierovú zmluvu, čo viedlo k odchodu zahraničných jednotiek USA a Francúzska, ktoré podporovali libanonsku armádu a zabezpečovali materiálnu pomoc.³⁴

Dôležitou udalosťou v Libanonskej občianskej vojne bol aj tzv. konflikt táborov, v ktorom došlo k napätiu medzi samotným moslimským obyvateľstvom. Po tom, ako sa zahraničné jednotky USA a Francúzska stiahli zo západného Bejrútu, šiitske hnutie Amal, ktoré plnilo záujmy Sýrskej arabskej republiky v Libanone, obsadilo tento dištrikt za značnej finančnej a materiálnej podpory sýrskej armády, ktorá tam bola fyzicky prítomná na príkaz sýrskeho prezidenta Háfiza al-Asada. Napriek tomu, že OOP sa za podpory drúzskej Progresívnej strany a hnutia Hizballáh postavilo na tvrdý odpor voči Amalu, stratilo kontrolu nad mnohými územiaми. Reálny vplyv OOP a dosah na politické dianie v krajine bol v tom čase už veľmi malý. Mnoho palestínskych utečeneckých táborov bolo zničených.³⁵ Sústavné niekoľkoročné zabíjanie a sektárske násilie medzi Hizballáhom a hnutím Amal sa neskončilo. V roku 1987 došlo bombovému výbuchu, pri ktorom zahynul aj Rašíd Karami, najdlhšie slúžiaci libanonský premiér, ktorý bol známy svojou prosýrskou orientáciou, podporovaný drúzmi, ale aj niektorými maronitskými kresťanmi. Jeho nástupcom sa stal Michel Aún, ktorý bol známy svojou protisýrskou rétorikou a snažil sa obmedziť zasahovanie Háfiza al-Asada v Libanone do vnútorných záležitostí štátu. Napriek tomu, že bol maronitský kresťan, tešil sa aj podpore sunnitského moslimského obyvateľstva, ktoré do neho vkladalo nádej, že raz a navždy zastaví krviprelievanie v celej krajine a povedie ju k trvalej stabilite a prosperite. V roku 1987 začala aj palestínska intifáda v Pásme Gazy voči

---

³⁴ O'BALLANCE, E.: *Civil War in Lebanon 1975-1992*. 1998. s. 130-140.

³⁵ NATIONS ENCYCLOPEDIA: *Lebanon. War of Camps* [cit. 1.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-8086.html>>

štátu Izrael, ktorá predpokladala úplnú mobilizáciu palestínskeho ľudu nielen v rámci Palestínskych teritórií, ale aj mimo nich v iných krajinách Blízkeho východu. Izrael sa postupne od roku 1985 stiahol z obsadených území späť k svojim hraniciam do nárazníkovej zóny, ktorú si sám definoval. Táto nárazníkova zóna mala zvýšiť efektívnosť hraničnej kontroly a zamedziť tak ďalším raketovým paľbám Hizballáhu či nespokojných Palestínčanov.

K formálnemu ukončeniu občianskej vojny došlo v roku 1989, kedy sa podpísala tzv. Taífska dohoda, ktorá mala vytvoriť mechanizmus pre konsolidáciu štátnej suverenity, ktorej predchádzalo potvrdenie jednotnej identity Libanonu náboženskými skupinami. Tiež zakotvovala dôležité vnútornopolitické, administratívne, súdne a iné reformy. Podstatou bolo aj odsúdenie externého zasahovania do vnútorných záležitostí štátu, najmä zo strany Sýrie a Izraela.³⁶ Nezabúdajme, že tento jav je v rozpore so všeobecnými princípmi OSN. Sýrska armáda prítomná v západnom Bejrúte však nechcela bez žiadneho vyjednávania opustiť Libanon. O tom, že aj napriek Taífskej dohode bol mier ďaleko na dosah a sektárske násilie či angažovanie cudzích štátov úplne nepominulo, svedčí aj masaker vykonaný na stovkách príslušníkov libanonskej vládnej armády po tom, ako boli obkľúčení sýrskou armádou v roku 1990 vo východnom Bejrúte. Zahynuli aj stovky civilistov.³⁷

---

³⁶ KRAYEM, H.: THE LEBANESE CIVIL WAR AND THE TAIF AGREEMENT. [cit. 1.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://ddc.aub.edu.lb/projects/pspa/conflict-resolution.html>>

³⁷ FREEDMAN, R. O.: *The Middle East enters the twenty-first century*. 2002. s. 214

3 Ciele a metodika práce

Libanon je zaujímavá blízkovýchodná krajina, ktorá sa vyznačuje bohatou históriou s odkazom na dávne antické dedičstvo. V modernej histórii však došlo mnohokrát ku krvavým stretom, násilným nepokojom, náboženským a etnickým pnutiam či zahraničným intervenciám, s cieľom ovplyvniť domácu politickú scénu a s vážnym dopadom na hospodársku situáciu krajiny a postavenie jednotlivých komunít.

Základným cieľom našej práce bolo analyzovať etnický konflikt v Libanone v logickom a chronologickom slede udalostí, ktoré ovplyvňovali nasledovný vývoj krajiny a postavenie jednotlivých aktérov zapojených do konfliktu. Na dosiahnutie základného cieľa sme museli splniť parciálne ciele. Jedným z dôležitých parciálnych cieľov bolo priblížiť rôzne typy náboženských skupín, ktoré funkčne formovali a ideologicky determinovali rôzne frakcie a hnutia rozličného politického spektra, a ktoré počas historickej genézy krajiny obývali spomínané územie. Ďalším parciálnym cieľom bolo vyzdvihnúť pôsobenie maronitských kresťanov a ich dominantné postavenie v demografickej štruktúre krajiny s odkazom na dávne fenické dedičstvo. Tento princíp zohľadňuje etnickú dimenziu konfliktu. Významným cieľom bolo tiež priblíženie politickej situácie, celkovej historickej genézy či aktuálneho stavu v krajine a poukázať na pretrvávajúcu bezpečnostnú nestabilitu. Posledným čiastkovým cieľom bolo rozobrať dôsledky konfliktu, ktoré majú výrazný vplyv na súčasné funkčné mechanizmy krajiny. Prostredníctvom stanovenia cieľov sme sa snažili zmeniť a ovplyvniť pohľad na krajinu Libanon. Keďže ide o blízkovýchodnú krajinu, mnoho ľudí by si mohlo pomyslieť, že ide o štát s majoritnou moslimskou populáciou, v ktorej je zastúpenie kresťanskej komunity nepatrné.

Z hľadiska metodiky práce sme postupovali logickým a vopred stanoveným spôsobom. Primárnu fázu tvorilo stanovenie cieľov bakalárskej práce a jej hodnotových odkazov a pridanej hodnoty. V rámci primárnej fázy sa tiež realizovalo naštudovanie si odbornej knižnej a internetovej literatúry prevažne zahraničných autorov a dostupných článkov masových médií. Dôležitou súčasťou bol aj náčrt jednoduchej predbežnej osnovy, ktorá mala tvoriť hlavnú chronologickú dejovú líniu, ktorú sme dodržali počas celého písania bakalárskej práce.

V sekundárnej fáze prebiehalo samotné písanie jednotlivých kapitol s dôrazom na analýzu etnického konfliktu. V práci sme najčastejšie využívali metódu analýzy, teda rozloženia veľkého celku na jednotlivé časti, s cieľom odborným spôsobom vysvetliť

existujúce javy a prebiehajúce skutočnosti. Dôležitou metódou použitou pri našom písaní bola aj metóda generalizácie, pri ktorej došlo k zlúčeniu jednotlivých parciálnych prvkov do jedného celku. Generalizáciu sme mnohokrát využívali pri opisovaní náboženských frakcií, ktoré boli vo väčšine prípadov roztrieštené medzi malých a veľkých aktérov politických hnutí. Činnosť veľkých aktérov zapojených do konfliktu, ktorí významným spôsobom ovplyňovali situáciu, sme priamo a konkrétne spomenuli, zatiaľčo pôsobenie malých, menej podstatných aktérov sme zovšeobecnilí v rámci generalizácie s veľkými aktérmi. V práci sme tiež aplikovali metódu analógie, napr. v dôsledku politického vývoja v Libanone v roku 2005 v súvislosti s cedrovou revolúciou, kedy sa mnohé frakcie vyznačovali podobnými charakteristikami prezentujúcimi boj za spoločné hodnoty a maximalizáciu verejného blahobytu v krajine. Nechýbala ani metóda komparácie, ktorou sme zistili odlišnosti dvoch rôznych javov. V práci sme pre zjednodušenie komplexnosti problematiky častokrát abstrahovali od menej početných náboženských komunit a etnických skupín, akými boli napríklad koptskí kresťania, melchitskí katolíci, príslušníci arménskej pravoslávnej cirkvi, protestanti, príslušníci židovskej komunity, kurdske etnikum či iné moslimské náboženské spoločenstvá.

V poslednej, terciárnej fáze došlo k zhrnutiu všeobecných metodických postupov a metodologických prvkov aplikovaných počas výskumnej činnosti. V závere sme pristúpili ku kontrole kompatibility stanovených očakávaných cieľov a ich reálneho praktického splnenia.

4 Postkonfliktná obnova

4.1 Očakávanie verzus realita 90. rokov

Libanon sa začiatkom 90. rokov spamätával z troch dekád bombardovaní, zahraničných intervencií, bombových útokov, záhadných únosov, neobjasnených vražd, násilného teroru, sektárskeho násilia a civilného marazmu. Nádej na nový začiatok prinieslo aj zostavenie vlády národného porozumenia, čo znamenalo transfér moci z prezidenta na vládu a tiež obsadenie mnohých postov moslimským (šiitským aj sunnitským) obyvateľstvom. V roku 1991 nariadila Národná rada, najvyšší legislatívny orgán v krajine, rozpustenie všetkých milícií a polovojenských jednotiek či secesionistických hnutí na území Libanonu. Šiitske hnutie Hizballáh však príkaz na rozpustenie odmietlo. Libanonská armáda porazila OOP a obnovila integritu nad väčšinou územia Libanonu. Hizballáh aj naďalej ovládal južnú časť pri hraniciach s Izraelom. V roku 1992 prebehli slobodné voľby, kedy sa Rafik Hariri, bohatý libanonský podnikateľ, stal premiérom krajiny. Bol známy svojimi dôležitými reformami povojnového Libanonu. Zaslúžil sa tiež o obnovenie zruinovaného Bejrútu, ktoré sa pretransformovalo na bezpečnejšie mesto s miernym rozvojom turizmu.³⁸ Tiež bol kritikom sýrskeho režimu Háfiza al-Asada a jeho snahy udržania si politického vplyvu v Libanone.

V súvislosti s občianskou vojnou sa odhaduje, že celkovo viac ako stotisíc ľudí bolo zabitých a ďalších stotisíc ostalo s trvalými následkami úrazu. Predpokladá sa, že až jedna pätina z predvojnového počtu obyvateľov (cca. deväťstotisíc ľudí) bola vyhnaná zo svojich domovov, z ktorých asi štvrt' milióna emigrovalo natrvalo.³⁹ 90. roky boli významné z hľadiska budovania mieru aj v susednom Izraeli a na Palestínskych teritóriách. Dohody Oslo I. a Oslo II. zaručovali navrátenie niektorých palestínskych území obsadených Izraelom už počas šesťdňovej vojny v roku 1967. To bola aj príležitosť pre návrat niektorých Palestínčanov žijúcich v utečeneckých táboroch v Libanone späť do ich domovov v Palestíne. Hizballáh v južnom Libanone silnel a podnikal raketové útoky na Izrael. Známa je dvojtýždňová vojenská kampaň Izraela s názvom operácia Ovocie hnevu, ktorý obsadil v roku 1996 južný Libanon s cieľom minimalizovať vystreľovanie rakiet na svoje územie s efektívnou podporou Izraelských námorných síl, ktoré vzali pod kontrolu teritoriálne vody

---

³⁸ BBC: *Lebanon profile – timeline* [cit. 4.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14649284>>

³⁹ GLOBAL SECURITY.ORG *Lebanon (Civil War 1975-1991)*. [cit. 4.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.globalsecurity.org/military/world/war/lebanon.htm>>

Libanonu medzi Bejrútom a biblickým mestom Tyros. Na záver bola podpísana zmluva, v ktorej sa uvádza, aby sa všetky strany zdržali takej formy násilia, v ktorej by používali civilné obyvateľstvo ako živé štíty v každom vojenskom konflikte. Dohoda tiež uviedla, že Hizballáh ukončí svoju raketovú činnosť a zastaví paľbu na Izrael a Izraelské obranné sily (ďalej IDF) zastavia paľbu na civilné ciele v južnom Libanone. Bola vytvorená monitorovacia komisia, ktorá mala zabezpečiť plnenie tejto dohody, no neskôr sa ukázala ako neefektívna.⁴⁰

Sýrska armáda bola prítomná v Libanone už od roku 1976. Zmluva o bratstve, spolupráci a koordinácii, ktorá bola podpísaná medzi vládou Libanonu a sýrskym prezidentom Háfizom al-Asadom v roku 1991, *de facto* legitimizovala sýrsku vojenskú prítomnosť v Libanone. V zmluve bolo stanovené, že Libanon by nemal predstavovať hrozbu pre bezpečnosť Sýrie, a že Sýria by mala byť zodpovedná za zabezpečenie adekvátnej ochrany Libanonu pred možnými vonkajšími hrozbami. Sýria vystupovala proti ľavicovým zoskupeniam a tento pakt bol podporovaný aj maronitmi.⁴¹

Situácia na domácej izraelskej politickej scéne bola úzko spätá s dianím v Libanone. O tom svedčí aj fakt, že keď v roku 2000 vyhral voľby Ehud Barak. Naplnil svoje sľuby ohľadne stiahnutia vojakov až za líniu prímeria z roku 1949, ktorá predstavovala hranicu oboch krajín uznávanú medzinárodným spoločenstvom v súlade s Rezolúciou BR OSN č. 425 z roku 1978, ktorá požadovala totálne stiahnutie izraelských vojsk z územia Libanonu až za spomínanú demarkačnú líniu. Je dôležité spomenúť, že stiahnutie vojsk nezahŕňalo stiahnutie z oblasti tzv. fariem Šibá, ktoré sú bohaté na vodné zdroje, a boli pôvodne spornými územiaми medzi Sýriou a Libanonom. Od kedy Izrael v roku 1967 obsadil Golanské výšiny a integroval túto časť v rámci obsadeného územia, dal jasne najavo, že sa nemieni stiahnuť zo spomínaných teritórií, ktoré si Libanon nárokoval a nárokuje až do dnešných čias. Vodné zdroje sú totiž ďalším dôležitým faktorom, ktoré zohrávajú významnú úlohu v celom blízkovýchodnom arabsko-izraelskom konflikte. V roku 2000 došlo aj k rozpusteniu Juholibanonskej armády (ďalej SLA), ktorá častokrát pomáhala Izraelu v obsadzovaní území hlavne južného Libanonu získavajúc z tejto spolupráce profit. Keby totiž nekryla izraelským vojakom chrbát, Izrael by musel vyvinúť oveľa väčšie úsilie

---

⁴⁰ YNETNEWS: *Operation Grapes of Wrath (1996)* [cit. 4.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3284744,00.html>>

⁴¹ TREATY OF BROTHERHOOD, COOPERATION AND COORDINATION BETWEEN SYRIAN ARAB REPUBLIC AND LEBANESE REPUBLIC [cit.4.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/LBSY_910522_TreatyBrotherhoodCooperationCoordination.pdf>

a vynaložiť viac finančných prostriedkov na zabezpečenie svojich hraníc a na boj s džihádami či Hizballáhom etablovaných na juhu Libanonu. SLA bola tvorená prevažne maronitskými kresťanmi, ktorí sa ostro vyhradzovali voči pôsobeniu OOP, Hizballáhu a iných radikálnych moslimských zoskupení. Členovia SLA si boli dobre vedomí ich materiálnej závislosti na Izraeli a uvedomili si, že bez podpory židovského štátu by boli ich politické nároky stratené, a preto sa vzdali.⁴² Rozpustením SLA sa milície dostali pod kontrolu centrálnych libanonských autorít, zatiaľ čo ostatní muži hľadali útočisko v susednom Izraeli. Odstúpením juhu Izraelom a rozpustením SLA začal medzi maronitskými kresťanmi panovať všeobecný pocit zrady, čo spôsobilo, že už nikdy by nedôverovali ich prípadnej pragmatickej aliancii s Izraelom.⁴³

4.2 Cedrová revolúcia

Rafik Hariri, ktorého meno sme už spomínali, hral dôležitú úlohu v povojnovom budovaní a obnove Libanonu. Zaslúžil sa o vybudovanie zničeného hlavného mesta, zvýšil životnú úroveň, a hlavne, podarilo sa mu získať priazeň a podporu väčšiny náboženských frakcií a skupín, ktoré medzi sebou v občianskej vojne bojovali. Preslávil sa tiež oživením cestovného ruchu a prílevom zahraničných investícií predovšetkým z krajín Perzského zálivu. Hariri, ktorý bol známy svojim tvrdým protisýrskym postojom, v ktorom kritizoval vojenskú prítomnosť Sýrie v Libanone a sýrskych agentov infiltrovaných v libanonských tajných službách, bol požiadaný Damaskom, aby oficiálne predĺžil pôsobenie a mandát prosýrskemu prezidentovi Emilovi Lahúдови. Hariri to odmietol, čo následne spustilo hádku s prosýrskymi politikmi v jeho vlastnom vládnom kabinete. V roku 2004 z postu dobrovoľne odstúpil. Môžeme len ťažko predpokladať, čo stálo za Haririho rezignáciou. Podľa niektorých zdrojov išlo o nátlak zo stany Damasku, ktorý sa chcel legálnou cestou zbaviť svojho veľkého kritika a politického oponenta na libanonskej politickej scéne. Po rezignácii Haririho bol vytvorený dočasný vládny kabinet, ktorý riadil skusený právnik, podnikateľ a arabský nacionalista Omar Karami. Len o pár mesiacov neskôr začiatkom roku 2005 Hariri zahynul v dôsledku bomby uloženej v jeho aute. S ním zahynuli aj ďalší príslušníci bývalej vládnej garnitúry, ktorí kritizovali Damask za miešanie sa do vnútorných záležitostí Libanonu. Medzinárodný súd OSN, ktorý sa začal zaoberať týmto prípadom, vyniesol rozsudok v roku 2014 voči 4 podozrivým členom organizácie Hizballáh, ktorí mali

---

⁴² LUFT, G.: *Israel's Security Zone in Lebanon - A Tragedy?* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.meforum.org/70/israels-security-zone-in-lebanon-a-tragedy>>

⁴³ Ibid.

mať bombový útok a vraždu premiéra Harariho na svedomí. Boli odsúdení v neprítomnosti. Jediná entita, ktorej najviac vyhovovala smrť antisýrskeho politika, bolo hnutie Hizballáh, ktoré spolupracovalo so sýrskym režimom a podporovalo pôsobenie sýrskych spravodajských služieb v Libanone.⁴⁴

V roku 2005 spustila Haririho smrť vlnu ľudových protestov, aké Libanon nikdy vo svojej novodobej histórii nezažil. Len dva dni po jeho zavraždení sa zišlo na predmestí Bejrútu okolo 150 000 protestujúcich s transparentami s logom „Syria out!“. Demonstranti žiadali rezignáciu úradujúcej libanonskej vlády Karamiho a vojenské stiahnutie Sýrčanov, ktorí boli prítomní v Libanone už 29 rokov a Taífskou dohodou z roku 1989 svoju prítomnosť legitimizovali. Tiež apelovali na Medzinárodný súd OSN, aby vyšetril záhadnú Haririho smrť.⁴⁵ Medzi dôležité požiadavky patrila aj rezignácia vedúcich predstaviteľov spravodajských služieb, ktorí boli podozriví z napojenia na Damask a presadzovania cudzích záujmov v krajine. Táto vlna protestov, ktorá sa neskôr rozšírila aj do iných častí krajiny, dostala prívlastok Cedrová revolúcia. Céder libanonský je typický strom rastúci na tomto území a cedrové drevo bolo dôležitým obchodným artiklom už za panovania starovekých Feničanov. Už po niekoľkotýždňových protestoch na Námestí bojovníkov došlo aj v dôsledku tlaku opozície k pádu vlády Omara Karamiho. Napriek tomu, že sa Sýria vyjadrila, že ide o vnútornú záležitosť Libanonu, bolo zrejmé, že Karami odstúpil na podnet Damasku. Jeho vláda by v prípade hlasovania o nedôvere v Národnej rade vyhrala vďaka väčšine mandátov, ktoré mali provládni poslanci.⁴⁶

Nad udalosťami v súvislosti s cedrovou revolúciou dodnes visí mnoho otazníkov a nevyjasnených faktov. Revolúcia, ktorá bola najväčšia svojho druhu v Libanone, nakoniec presvedčila Sýriu, aby stiahla svojich 14 000 zostávajúcich vojakov z územia predovšetkým východného Libanonu. Poslední sýrski vojaci odišli z Libanonu v apríli 2005. Krajina sa tak definitívne zbavila prítomnosti cudzej armády po 29 rokoch.⁴⁷ To čo bolo na tejto revolúcii pozoruhodné, bol fakt, že dokázala spojiť maronitských kresťanov a všetkých moslimov, ktorí bojovali za rovnaké práva a ciele, a kládli rovnaké požiadavky skorumpovanej

---

⁴⁴ BBC: *Profile: Former Lebanese PM Rafik Hariri* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-13978635>>

⁴⁵ TAVAANA: *THE CEDAR REVOLUTION IN LEBANON* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <https://tavaana.org/en/content/cedar-revolution-lebanon-0#_edn1>

⁴⁶ DENNÍK SME: *Podľa USA prebieha v Libanone "cedrová revolúcia"* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://svet.sme.sk/c/1950832/podla-usa-prebieha-v-libanone-cedrova-revolucia.html>>

⁴⁷ NOW: *The Cedar Revolution* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <https://now.mmedia.me/lb/en/archive/The-Cedar-Revolution169>

vládnucej garnitúre. Znepriatelené tábory aspoň na určitý čas zložili zbrane a obnovili aspoň malú mieru vzájomnej dôvery a spolupráce.

4.3 Vývoj po roku 2006

Aj keď sa v dôsledku protestov Cedrovej revolúcie zbavil Libanon sýrskeho vplyvu, angažovanie Iránu najmä v južnom Libanone prostredníctvom Hizballáhu naďalej pretrvávalo. Otázka, ktorá zostala nezodpovedaná, bola, či sa v dôsledku zachovania iránskeho vplyvu nad Hizballáhom, ktorý častokrát konal v jeho mene, zmení celý štát na vazalský štát Teheránu. Hlavný cieľ Iránu bol a je podpora šiitskej komunity a šírenie islamistickej revolúcie, ktorá by zabezpečila spravodlivú islamskú spoločnosť vedenú duchovnými ajatolláhmi na báze právneho systému šaría. Irán, ktorý viackrát deklaroval, že jeho primárnym cieľom je vymazať Izrael z mapy, využil Hizballáh na presadzovanie svojich záujmov. Tak to bolo aj v roku 2006, kedy vypukla lokálna vojna medzi Izraelom a Hizballáhom. Hizballáh vystrelil rakety typu Katúša na izraelské mesto Haifa. Izrael odpovedal uskutočnením leteckých náletov na južný Libanon. Izraelu bola táto oblasť už známa, keďže ju v 80. rokoch okupoval, aby zamedzil ďalšiemu postupu teroristov a džihádistických skupín. Židovský štát tiež zaviedol vzdušnú a námornú blokádu, ktorá znemožnila materiálne dodávky teroristom a finančnú podporu Hizballáhu po mori. Vďaka medzinárodnému tlaku s použitím diplomatických prostriedkov došlo na pôde BR OSN k jednohlasnému schváleniu Rezolúcie č. 1701, ktorá apelovala na obidve strany, aby ukončili vojnový stav a podpísali trvalé prímerie. Došlo k posilneniu mierových jednotiek UNIFIL hliadkujúcich na tzv. modrej línii. Ide o demarkačnú líniu z roku 1949, ktorá predstavuje umelú hranicu medzi obidvomi krajinami.⁴⁸ Napriek maximálnej vynaloženej snahe bola implementácia rezolúcie v praxi veľmi náročná a častokrát porušovaná, keďže aj po jej schválení dochádzalo k permanentným narušeniam vzdušných či pozemných priestorov jednej strany konfliktu druhou. Problémom je tiež otázka podpory Hizballáhu zo strany domáceho obyvateľstva. Ide totiž o organizáciu, ktorej základným nástrojom na presadenie politických cieľov je teror a vedenie zdĺhavých a krvavých partizánskych vojen. Môžeme konštatovať, že aj pri tomto konflikte sa znovu náboženstvo, tak ako mnohokrát v histórii, stalo prostriedkom na presadzovanie politickej moci.

---

⁴⁸ UN SECURITY COUNCIL: Report of the Secretary - *General on the implementation of Security Council resolution 1701 (2006)* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/475>

Rok 2006 bol z hľadiska vnútorného vývoja krajiny tiež veľmi významným najmä turbulentnými zmenami a veľkou nestabilitou na domácej politickej scéne, kedy po Cedrovej revolúcii prebral moc v krajine premiér Fuád Siniora, sunnitský moslim, ktorý bol známy svojou prozápadnou orientáciou. Proti vládnemu kabinetu premiéra, ktorý bol tvorený najmä politickou stranou s názvom Budúce Hnutie zastupujúcou prevažne sunnitských moslimov či Progresívnou socialistickou stranou drúzov Walída Jumblatta zastupujúcou prevažne záujmy drúzskej komunity sa sformovala opozícia vedená Hizballáhom na čele s Hasanom Nasralláhom, prosýrskym hnutím Amal vedeným Nabihom Berrim, novou Slobodnou patriotickou stranou (ďalej FPM) založenou vedenou Michelom Aúnom zastupujúcou najmä záujmy maronitských kresťanov, arabskými komunistami či Sýrskou sociálnou nacionalistickou stranou. Šiitski moslimskí predstavitelia hnutia Hizballáh a Amal, ktorí boli v opozícii, no mali aj zastúpené posty vo vládnom kabinete Fuáda Sinioru, sa domnievali, že sú príslušníci šiitskeho moslimského vierovyznania ukrátení v podieli na moci a nemajú spravodlivé zastúpenie vo vláde, ktoré je právne zakotvené v ústave krajiny. V novembri 2006 všetci šiitski predstavitelia kabinetu odstúpili a vyšli do ulíc hľadať podporu medzi ľudové masy obyvateľstva. Nechýbali ľudové protesty, ktoré sa ihneď rozšírili po celej krajine vrátane hlavného mesta Bejrút. Napriek snahe politických frakcií, ktoré sa snažili získať čo najväčší vplyv medzi ľuďmi, môžeme tvrdiť, že tieto protesty dokázali spojiť a zjednotiť nábožensky a etnicky heterogénnu krajinu, akou je Libanon. Šiiti, sunniti, maronitskí a pravoslávni kresťania, drúzi, arménski kresťania, sekulárni komunisti či nacionalisti, všetci dokázali na určitý čas zabudnúť na vnútorné spory či odveký antagonizmus a usilovne bojovať za spoločné budúce blaho krajiny. Základnými požiadavkami protestujúcich bolo zníženie nezamestnanosti v krajine či zlepšenie sociálnej situácie bežných obyvateľov, z ktorých mnohí museli emigrovať napr. do USA. Dôležité bolo tiež vyšetriť korupčné kauzy, nevyšetrené vraždy, zvýšiť priemernú mzdu v krajine či zabezpečiť efektívnejšie vynakladanie finančných prostriedkov.

K najväčšiemu vyostreniu vzťahov v rámci týchto protestov došlo medzi vládnym kabinetom a hnutím Hizballáh. V reakcii na vládne vyhlásenie, že komunikačná sieť Hizballáhu je nelegálna a protiprávna, vtrhli ozbrojenci Hizballáhu podporovaní hnutím Amal do západného Bejrútu. Začalo sa pouličné ostreľovanie, ktoré si vyžiadalo civilné obeť a smrteľné zrážky na oboch stranách, a ktoré spustilo najväčšiu vnútropolitickú krízu Libanonu nového tisícročia. Celoštátne masové protesty spolu s nestabilnou bezpečnostnou situáciou nakoniec prispeli v roku 2008 k realizácii dvoch významných udalostí - k

požiadavkam na vytvorenie vlády národnej jednoty a k podpisu Zmluvy z Dohá opozičnými a vládnymi silami, ktorá mala ukončiť viac ako rok a pol trvajúce obdobie plné pouličných nepokojov a vnútropolitických turbulencií v dôsledku odstúpenia piatich opozičných ministrov šiitskeho vierovyznania libanonského kabinetu. Išlo o jednu z najväčších kríz v Libanone od ukončenia občianskej vojny.⁴⁹

Vláda národnej jednoty, ktorú zabezpečovala a zakotvovala Zmluva z Dohá z mája 2008, mala pozostávať z postov 30 ministrov, 11 kresiel malo byť zabezpečených pre opozičné sily s možnosťou práva veta. Bol tiež prijatý nový volebný zákon a Michel Sulejman, známy maronitský kresťan slúžiaci v armáde, bol zvolený za nového prezidenta Libanonu. Dohoda sprostredkovaná delegáciou Ligy arabských štátov predstavovala významný krok k ukončeniu obnoveného sektárskeho násilia.⁵⁰ Naliehanie na plnenie dohody bolo prízvukované aj mnohými významnými krajinami svetového spoločenstva, akými sú napr. Francúzsko, Nemecko či USA. OSN tiež apelovalo na strany konfliktu, aby zabezpečili ústavný poriadok na základe zmluvy. Napriek tomu bola táto dohoda do značnej miery vnímaná ako víťazstvo Hizballáhu nielen v arabskom svete, ale aj mimo neho.⁵¹

Voľby v roku 2009 budeme tiež analyzovať, nakoľko sú dôležité pre pochopenie vnútro politickej situácie v krajine. Pred voľbami v júni 2009 sa na libanonskej politickej scéne sformovali 2 veľké politické bloky. Prvým z nich bol Blok 8. marca, ktorý získal vo voľbách 57 kresiel z celkového 128-členného legislatívneho zboru. Táto frakcia bola vedená najmä hnutím Hizballáh, stranou Amal či prosýrskymi politickými silami (baathisti, Sýrska socialna nacionalistická strana). Druhým z nich sa nazýval Blok 14. marca, ktorý vo voľbách získal 71 kresiel. Táto politická platforma bola charakteristická odporom voči sýrskej prítomnosti v krajine a externou politickou podporou najmä administratívy USA a západných krajín. Mnohí príslušníci Hizballáhu jej tiež vyčítali, že pôsobí ako agent Izraela. Blok 14. marca bol vedený predovšetkým Budúcim Hnutím na čele so Saadom Haririm, synom zavraždeného bývalého libanonského premiéra Rafika Haririho. Ďalšími významnými politickými silami v rámci Bloku 14. marca boli aj maronitskí kresťania reprezentovaní stranou Libanonská sila Samira Geagea, Falangou Amina Džemajela či

---

⁴⁹ SYRIA COMMENT: *A Political Breakthrough In Doha* [15.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.joshualandis.com/blog/mabrouk-success-in-doha/?print=true>>

⁵⁰ UN PEACEMAKER: *Doha Agreement: On the Results of the Lebanese National Dialogue Conference* [15.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://peacemaker.un.org/libanon-dohaagreement2008>>

⁵¹ RUFF, A.: *Lebanon back to Normalcy?* [2008]. [online]. Dostupné na internete: <<https://web.archive.org/web/20110628234738/http://www.globalpolitician.com/24841-lebanon>>

liberálmi. Voľby dopadli v prospech zoskupenia Blok 14. marca a Blok 8. marca vedený Hizballáhom utrpel volebnú porážku a prehru na politickom spektre. Vplyv USA v Libanone sa posilnil, nakoľko vyhralo zoskupenie získavajúce politickú podporu z Washingtonu a Saad Hariri sformoval nový vládny kabinet národnej jednoty.⁵²

Začiatok roka 2011 spôsobil v Libanone vnútrovládne problémy. Hizballáh a jeho spojenci začiatkom roka rezignovali z postov vládneho kabinetu národnej jednoty. Z praktického hľadiska mal však tento krok veľmi malý dopad, nakoľko bol vládny kabinet paralyzovaný už niekoľko mesiacov predtým. Politická nestabilita sa v krajine prejavila aj v súvislosti s vyšetrovaním smrti bývalého libanonského premiéra Rafika Haririho, ktoré sa vykonávalo nezávislým súdom pod záštitou OSN. Očakávalo sa, že z vražd budú obvinení príslušníci Hizballáhu. Hizballáh svoj podiel na zavraždení Rafika Haririho odmietol s argumentáciou, že nezávislý súd pod záštitou OSN vyšetrojúci vraždu Haririho je politický zmanipulovaný a slúži americkým a izraelským záujmom. Hizballáh tiež požaduje od Saada Haririho úplne ukončenie spolupráce s tribunálom OSN.⁵³ Po politickom napätí nakoniec Nadžib Mikát zo Slávneho hnutia, ktoré bolo vo voľbách v roku 2009 v rámci platformy Blok 8. marca, vytvoril nový vládny kabinet s dominantným postavením Hizballáhu. Osobitný tribunál OSN pre Libanon vydal štyri zatykače v súvislosti s vraždou Rafika Haririho. Obvinení boli členovia Hizballáhu, ktorý opätovne vyhlásil, že nedovolí zatknutie svojich vlastných členov a nenechá sa zatahnúť do politickej hry a manipulácie.⁵⁴

4.4 Politická situácia v kontexte sýrskeho konfliktu a migračnej krízy

Vypuknutie sýrskej občianskej vojny v roku 2011 malo významný vplyv na vnútropolitickú a bezpečnostnú situáciu v Libanone. V minulých analýzach sme zistili, že Libanon hral veľmi významnú úlohu z hľadiska rozšírenia politického vplyvu Damasku a princípov zahraničnej politiky Sýrskej arabskej republiky v predošlých dekádach. Dianie v Libanone môžeme veľmi často dať do paralely s dianím v Sýrii. Už v lete 2012 sa sýrsky konflikt rozšíril aj na územie Libanonu, kedy došlo ku krvavým zrážkam v meste Tripoli na severe krajiny medzi Alavitami (odnož šiitskej vetvy islamu), ktorí podporovali zotrvanie sýrskeho prezidenta Bašára al-Asada v úrade a sunnitskými moslimami, ktorí žiadali

---

⁵² AL JAZEERA: *March 14 bloc wins Lebanon election* [cit. 15.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2009/06/20096813424442589.html>

⁵³ THE NEW YORK TIME: *Resignations Deepen Crisis for Lebanon* [cit. 15.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.nytimes.com/2011/01/13/world/middleeast/13lebanon.html?pagewanted=all>>

⁵⁴ BBC: *Lebanon profile - Timeline* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14649284>>

politické reformy v Sýrii a okamžitú Asadovu rezignáciu. V severnej časti krajiny došlo k mimoriadnej eskalácii napätia a zhoršeniu bezpečnostnej situácie najmä v dôsledku pouličných nepokojov a tiež cezhraničných sporov so Sýriou. Príkladom môže byť, keď sýrske vojenské lietadlá a helikoptéry uskutočnili vypálenie rakiet na územie severného Libanonu. Cieľom bol zničenie údajných základní militantov, ktorí bojovali proti režimu Bašára al-Asada. Sýria pohrozila, že ak neprestanú sústavne prekračovať hranice a bojovať proti režimu, Damask podnikne príslušné kroky na ich elimináciu. Vyostrenie nepokojov a intenzívnych zrážok medzi proasadovským táborom a antiasadovskou koalíciou v regióne viedlo v konečnom dôsledku k rezignácii libanonského premiéra Nadžiba Mikáta. Proasadovský tábor mal podporu príslušníkov hnutia Hizballáh, Amal, Sýrskej socialno-nacionalistickej strany či panarabských násirovských nacionalistov. Politickú podporu získavali z Ruskej federácie, Iránu a samotného Damasku. Antiasadovský tábor predstavoval spojenie síl Slobodnej sýrskej armády, umiernených rebelov, ale aj teroristických organizácií, akými boli Islamský štát v Iraku a Levante, Ahrar al-Šám, Fatah al-Islam, Front al-Nusra či iné odnože teroristickej siete al-Káida pôsobiace na území východného stredomoria.

Po vnútropolitických turbulenciách bol Tamám Salám, sunnitský moslim, poverený úlohou zostaviť nový vládny kabinet a zabezpečiť opätovnú vládu zákona a poriadku. Návrat ústavného poriadku bol však v nedohľadne. O tom svedčí aj hlasovanie v Národnej rade, ktorá prijala právny akt oprávňujúci rozšíriť mandát legislatívnej inštitúcie až do novembra 2014. Dôvodom boli obavy o zhoršenie bezpečnostnej situácie vzhľadom na občiansku vojnu v susednej Sýrii, ktorá naberala medzinárodný charakter a predstavovala dezintegračný prvok v regionálnom kontexte. Po unilaterálnom rozšírení mandátu sa ozvali kritické hlasy najmä z radov vrcholných predstaviteľov Európskej únie, ktorý tento krok považovali za protiústavný.⁵⁵ V júli 2013 Európska únia zaradila ozbrojené vojenské krídlo hnutia Hizballáh na zoznam teroristických organizácií kvôli obavám z rozšírenia ich pôsobnosti v krajinách EÚ. Tento jednostranný akt zakazoval transakcie peňazí sympatizantov Hizballáhu v krajinách EÚ na účty bánk v Libanone a zmrazenie finančných

---

⁵⁵ REUTERS: *Lebanese parliament extends own term till 2017 amid protests* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.reuters.com/article/us-lebanon-parliament-idUSKBN0IP18T20141105>>

aktív jej príslušníkov. Napriek tomu však EÚ aj naďalej udržiavala diplomatické kontakty s vrcholnými reprezentantami hnutia, čo si vyslúžilo kritiku zo strany Izraela a USA.⁵⁶

Ako sme vyššie uviedli, situácia v Sýrii mala tiež významný vplyv na regionálnu stabilitu. O tom svedčia aj tisíce zúfalých ľudí utekajúcich v dôsledku občianskej vojny do susedného Libanonu. Vyskytol sa problém v otázke sýrskych utečencov, ktorí žili v katastrofálnych podmienkach v táboroch v rôznych častiach krajiny. Agentúra UNHCR pod záštitou OSN v apríli 2014 uverejnila správu, že množstvo registrovaných sýrskych utečencov v Libanone prekročilo jeden milión. Zrýchľujúci sa trend príchodu migrantov spôsobil, že na každých štyroch obyvateľov Libanonu pripadal jeden registrovaný utečenec zo Sýrie. UNHCR tiež uviedla, že pravidelne zaznamenáva príchod viac ako jedného sýrskeho utečenca každú minútu cez hranice do Libanonu, teda krajiny, ktorá má celkovú populáciu štyri a pol milióna obyvateľov s veľmi obmedzenými zdrojmi. Podľa správy bol Libanon krajinou s najväčšou hodnotou koncentrácie utečencov *per capita*, aká bola v modernej histórii sveta zaznamenaná.⁵⁷ V dôsledku toho libanonský premier Tamám Salám apeloval na svetové spoločenstvo, aby pomohlo krajine čeliť teroristickej hrozbe zo strany islamistov, ktorí prekročili hranice so Sýriou, a našli útočisko v prihraničných provinciách Libanonu. Žiadal, aby pomohlo zastaviť migračné toky smerujúce zo Sýrie. Výnimkou neboli ani napäté a komplikované vzťahy medzi sýrskymi utečencami a niektorými libanonskými frakciami či domácim obyvateľstvom podobne ako počas izraelsko-palestínskych intifád medzi palestínskymi tábormi a jednotnými politickými silami a zoskupeniami. V roku 2014 vstúpili do platnosti nové reštrikcie a obmedzenia týkajúce sa príchodu utečencov zo Sýrie, čo ešte viac vyhrlo situáciu a naštrbilo spoložitie heterogénneho obyvateľstva. V tom istom roku došlo na vnútropolitickom poli ešte k dvom významným udalostiam, ktoré ovplyvnili ďalšie smerovanie krajiny – koniec mandátu prezidenta Michela Sulejmana a opätovné rozšírenie mandátu Národnej rady v dôsledku nepokojov až do roku 2017, kedy by sa mali uskutočniť opätovné legitímne voľby do legislatívneho orgánu.⁵⁸

---

⁵⁶ THE GUARDIAN: *EU resists Hezbollah ban but lists armed wing as terrorist group* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/world/2013/jul/22/eu-ban-hezbollah-terrorist-wing>>

⁵⁷ DAILY MAIL: *Lebanon registers 1 million Syrian refugees* [cit. 15.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.dailymail.co.uk/wires/ap/article-2595783/Lebanon-registers-1-million-Syrian-refugees.html>>

⁵⁸ BBC: *Lebanon profile – Timeline* [cit. 15.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14649284>>

5 Praktické dôsledky konfliktu

5.1 Interní a externí aktéri konfliktu

Medzi interných aktérov konfliktu radíme tých, ktorí boli priamo zapojení v občianskej vojne v rokoch 1975 až 1990. Na základe analýz v predošlých častiach môžeme týchto aktérov pre lepšie pochopenie rozdeliť na základe náboženskej príslušnosti a vzťahu k prítomnosti zahraničných intervenčných vojsk na území Libanonu. Medzi najdôležitejších aktérov etnického a náboženského konfliktu patria maronitskí kresťania. Tí sa zoskupovali počas občianskej vojny v kresťanských milíciách. Z nich sa v roku 1976 sformovala známa Falanga pod vedením Džemajelovcov. Následnícka strana Falangy z 80. rokov je dnešná politická strana Katáib, ktorej líder je v súčasnosti Samy Džemajel. Kresťanská Falanga bola počas vojnového konfliktu súčasťou veľkej celokresťanskej koalície s názvom Libanonský front, ktorý mal vo svojich radoch aj mnoho príslušníkov sunnitského vierovyznania. Libanonský front úzko spolupracoval s Izraelom a Juholibanonskou kresťanskou armádou, ktorá bola formálne rozpustená v roku 2000. Libanonský front okrem Falangy zahŕňal aj iné frakcie ako napr. Libanonské ozbrojené zložky (libanonskú armádu) pod vedením maronitského kresťana Michela Aúna, hnutie Ochrancov Cedrov Etienna Saqra, Tigrie milície Kamila Chamúna a ďalšie menej významné politické frakcie. Pravoslávni kresťania, gréckokatolíci, predstavitelia arménskej cirkvi, protestanti či iné kresťanské náboženské komunity tradične podporovali maronitských kresťanov.

Ďalšou významnou politickou silou v Libanone boli sunnitskí kresťania. Tí boli rozdelení medzi spomínaný celokresťanský Libanonský front zahrňujúci všetky kresťanské frakcie a ostatné najmä prosýrske strany. Išlo najmä o Sýrsku socialno-nacionalistickú stranu a rôzne strany združujúce arabských panarabských nacionalistov (baathistov). Mnoho Palestínčanov, ktorí boli sunnitského vierovyznania, podporovali Organizáciu pre oslobodenie Palestíny.

Šiitski moslimovia sa zoskupovali najmä v hnutí Hizballáh podporovaným Iránom a vedeným Hasanom Nasralláhom či prosýrskou šiitskou stranou Amal vedenou Nabihom Berrim. Aj drúzi, ktorí sú považovaní za sektu šiitskeho islamu, mali svoju politickú reprezentáciu prostredníctvom stredoľavej Progresívnej socialistickej strany drúzov. Alaviti žijúci predovšetkým na severe krajiny, ktorí tvoria v Libanone len minoritnú časť obyvateľstva, boli reprezentovaní Arabskou demokratickou stranou založenou v roku 1972 Alim Eidom.

Z externých štátnych aktérov môžeme v prvom rade spomenúť Sýriu a Izrael. Ide o krajiny, ktoré mali dlhodobý záujem angažovať sa v občianskej vojne v Libanone či už z politických alebo bezpečnostných dôvodov. Francúzsko, Veľká Británia či USA tradične podporovali Libanonský front kresťanov. ZSSR zase sunnitských moslimov, aj keď sa niekedy stavali do pozície mediátora mierových rozhovorov podobne. Irán po páde šacha Mohameda Rézu Páhlavího podporoval Hizballáh.

Na konflikt vplývala aj činnosť medzinárodných organizácií najmä univerzálneho charakteru, akou je OSN prostredníctvom svojich rezolúcií. Významnou boli aj rozhodnutia prijaté v rámci summitov Ligy arabských štátov.

5.2 Dôsledky konfliktu

Občianska vojna v Libanone priniesla krajine rôzne negatívne dôsledky, z ktorých sa obyvateľstvo spamätáva dodnes. V nasledujúcej časti sa pozrieme na dôsledky konfliktu v rokoch 1975 až 1990. Medzi hlavné dôsledky konfliktu radíme:

- Materiálne škody
- Civilné obeť
- Makroekonomické problémy
- Sociokultúrne diskrepancie
- Politickobezpečnostné výzvy

Jedným z negatívnych dôsledkov občianskej vojny boli materiálne škody v celej krajine. Medzi najviac zničené mesto patrilo hlavné mesto Bejrút, najmä bezprostredne po izraelskom bombardovaní v lete 1982. Hlavným cieľom Izraela v rámci tejto operácie bolo eliminovať pôsobenie OOP v Bejrúte a zničiť potenciálne základne islamských militantov. Nálety si však vyžiadali veľké škody na infraštruktúre či obytných domoch. Bejrút sa však dostal pod paľbu jednotlivých frakcií počas občianskej vojny niekoľkokrát. Kvôli nespoľahlivým, nepresným či nedostatočným štatistikám je veľmi náročné vyčíslit' presnú výšku škôd na majetku. Niektoré zdroje uvádzajú, že materiálne škody mohli dosiahnuť až 100 miliárd USD.⁵⁹ Môžeme však konštatovať, že škody na infraštruktúre museli byť skutočne obrovské, keď len krátka dvojmesačná vojna v lete 2006 medzi Hizballáhom

---

⁵⁹ KHAZEN.ORG: *Decades after civil war, Lebanese still pine for peace* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <http://www.khazen.org/index.php?option=com_content&view=article&id=5682:decades-after-civil-war-lebanese-still-pine-for-peace&catid=1>

a Izraelom spôsobila škodu na budovách v hodnote 2 miliárd USD a škodu na infraštruktúre akou boli mosty, cesty, železnice či elektrárne, v hodnote 1,5 miliárd USD.⁶⁰

Množstvo civilných obetí, ktoré si vyžiadala občianska vojna 1975 až 1990, sa pohybuje podľa niektorých štatistík okolo 150 000. Množstvo zranených sa odhaduje až na 200 000 civilistov. Podľa niektorých zdrojov 17 000 ľudí úplne zmizlo, väčšina nezvestných osôb bola unesená vzájomnými súperiacimi frakciami. Väčšina z nich sa nikdy nenašla. Niektoré správy tiež uvádzajú, že počas občianskej vojny došlo k 3 641 výbuchom bômb uložených v autách, ktoré zabili vyše 4 380 ľudí.⁶¹

Občianska vojna vážne poškodila aj ekonomickú infraštruktúru znížením celkového HDP až o polovicu. V dôsledku zlej finančnej situácie a povojnovej rekonštrukcie krajiny si vlády požičiavali mnoho peňazí prevažne od domácich súkromných bánk, čo následne viedlo k problému veľkého vládneho zadlžovania. Prísľuby realizácie hospodárskych a finančných reforiem uskutočnených na rôznych medzinárodných darcovských konferenciách a programoch v novom miléniu boli nenaplnené a nezrealizované, častokrát kvôli stálej nevyhovujúcej bezpečnostnej situácii. Veľké bezpečnostné riziko odrádzalo potenciálnych zahraničných investorov alokovať PZI v tejto krajine a rozvíjať rôzne vedecko-priemyselné ekonomické zóny, ktoré by zvýšili ekonomický rast a znížili nezamestnanosť. Sýrsky konflikt interné ekonomické ťažkosti ešte viac umocnil. V dôsledku prílivu viac ako 1,1 milióna registrovaných sýrskych utečencov sa spomalil priemerný ekonomický rast na 1 až 2% v rozpätí rokov 2011 až 2015, po štyroch rokoch priemerného ročného rastu produktu o 8%.⁶²

Sociokultúrna situácia bola počas občianskej vojny katastrofálna. Spoločenskú stratifikáciu a sociokultúrne diskrepancie boli viditeľné takmer v celej krajine. Najväčším symbolom kultúrnej rôznorodosti a neznášanlivosti sa stala tzv. zelená línia, ktorá viedla stredom hlavného mesta Bejrút. Išlo o demarkačnú líniu načrtnutú počas občianskej vojny, ktorá rozdeľovala západnú, prevažne moslimskú časť mesta od východnej, kresťanskej časti. Po skončení občianskej vojny sa situácia začala zlepšovať a dôvera medzi jednotlivými náboženskými komunitami postupne obnovovať. Napriek tomu môžeme ešte aj v súčasnosti

---

⁶⁰ KHALEEJ TIMES BUSINESS: *Lebanon says 3.5 billion dollars damage from Israel bombing* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.khaleejtimes.com/article/20060816/ARTICLE/308169985/1036>>

⁶¹ CONTENT.TIME.COM: *Lebanon: The Terrible Tally of Death* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,975156,00.html>>

⁶² CIA: *Economy overview* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/le.html>

cítiť mierne napätie a sektárske násilie na mnohých miestach krajiny. Preto je dôležitou výzvou najmä libanonských politických predstaviteľov vyzývať k väčšiemu interkultúrnemu dialógu a spoločnej mierovej koexistencii. Jedným z dôležitých princípov a cieľov je homogenizácia celej spoločnosti prostredníctvom šírenia dôvery medzi komunitami. Ďalším dôležitým cieľom pre odvrátenie prípadného sektárskeho násilia je tiež sekularizácia politického života. Táto idea je však veľmi ťažko implementovateľná do praxe, pretože ignoruje základné sociokultúrne indikátory a realie, nakoľko náboženstvo je aj naďalej veľmi dôležitým prvkom nielen v Libanone, ale v rámci krajín celého Blízkeho Východu.⁶³ Libanon je jedna z mála arabských krajín, v ktorej existuje sloboda slova. Tento princíp demokratizácie spoločnosti je potrebné permanentne rozvíjať najmä kvôli tomu, že ide o výnimočnú krajinu, ktorá má len 4 milióny obyvateľov a pritom v nej žije až 16 rôznych náboženských sietí a komunit.

So sociokultúrnou situáciou súvisí aj bezpečnostná situácia v krajine, ktorá je aj po viac než dvoch dekádach od podpísania Taífskej dohody neuspokojivá. V krajine je veľká miera chudoby a zvýšenie prílivu utečencov zo Sýrie spôsobuje zväčšenie rizika drobných krádeží. V niektorých mestách dochádza ku krvavým stretom medzi jednotlivými komunitami. Príkladom môžu byť nedávne násilnosti medzi alavitským proasadovským táborom a sunnitským táborom v meste Tripoli na severe krajiny.⁶⁴ Bezpečnostná situácia sa môže kedykoľvek zhoršiť v dôsledku demonštrácii a iných občianskych nepokojov, ktoré sa menia na násilné zrážky.⁶⁵ Libanon je podľa globálneho mierového indexu na základe dát z roku 2015 16. najnebezpečnejšou krajinou na svete.⁶⁶

---

⁶³ MIDDLE EAST FORUM: *Is There Still a Lebanon?* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.meforum.org/371/is-there-still-a-lebanon>>

⁶⁴ LIVING LEBANON: *Security in Lebanon* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.living-lebanon.com/security-in-lebanon.html>>

⁶⁵ GOV.UK: Foreign Travel Advice – Lebanon [cit 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/lebanon/safety-and-security>>

⁶⁶ ATLAS AND BOOTS: MOST DANGEROUS COUNTRIES IN THE WORLD 2016 [17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.atlasandboots.com/most-dangerous-countries-in-the-world-ranked>>

ZÁVER

Na záver môžeme konštatovať, že sa nám pri analýze etnického a náboženského konfliktu v Libanone na základe logického a chronologického sledu udalostí, ktoré vplývali na ďalší vývoj krajiny a postavenie jednotlivých politických hráčov, podarilo splniť čiastkové ciele, ktoré v konečnom dôsledku rozvíjali základný, najdôležitejší cieľ celej bakalárskej práce.

Počas analýzy sme priblížili fungovanie a záujmy jednotlivých politických a náboženských skupín, ktoré sa vyznačovali ideologickou diverzitou a funkčnou heterogenitou s rôznym postavením v rámci politického spektra. Analyzovali sme konflikt primárne medzi maronitskými kresťanmi a moslimskými obyvateľmi krajiny, ktorý naberal rôzne dimenzie, a tým sme dospeli tiež k záveru, že významnú úlohu počas občianskej vojny nehrala len etnická dimenzia, ale aj náboženský charakter krajiny. V súvislosti s náboženskou ideológiou sme uviedli islamský terorizmus a džihádizmus ako fundamentálny prvok snažiaci sa dosiahnuť politické ciele jednotlivých aktérov. Zmienili sme sa o postkonfliktnej obnove krajiny, ktorá implikovala veľké diskrepancie medzi očakávaním občanov a každodennou realitou. Analyzovali sme tiež otázku migráčnych tokov do Libanonu po vypuknutí krvavej občianskej vojny v susednej Sýrii. Rozobrali sme významných vnútropolitických a zahraničných aktérov, ktorí mali závažný dosah na politický rozsah konfliktu. Spomenuli sme rôznorodé dôsledky konfliktu, ktoré majú výrazný vplyv na súčasné funkčné mechanizmy krajiny a stále pretrvávajúcu sociálnu stratifikáciu. Opisovali sme vzťah vládnej garnitúry s inými ovplyvňovateľmi v rámci regiónu Blízkeho východu či svetového spoločenstva. Abstrahovali sme od niektorých spoločenstiev a komunít pre uľahčenie komplexnosti problematiky.

Počas výskumnej činnosti sme prišli na to, že Libanon je krajina s bohatou antickou tradíciou, ktorá predstavuje veľký potenciál pre prílev zahraničných investícií a rozvoja cestovného ruchu. Napriek tomu však súčasná bezpečnostná situácia sprevádzaná politickou nestabilitou a sociálnym napätím ešte stále nedovoľuje krajine využiť spomínaný potenciál a všetky indície a predpovede napovedajú, že tento negatívny trend má pretrvávajúcu tendenciu aj do budúcnosti.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Knížné zdroje, odborné texty, štúdie a publikácie

- [1] BENTWICH, N.: *The Mandates System*. 1930. Longmans, Green. 200 s. ISBN 1-4065-5256-9
- [2] EL-KHAZEN, F.: *The Communal Pact of National Identities: The Making and Politics of the 1943 National Pact*. 1991. Centre for Lebanese Studies. Oxford. 66 s. ISBN 1-8705-5220-2
- [3] FISK R.: *Pity the Nation: The Abduction of Lebanon (Nation Books)*. 2002. Nation Books; 4 edition. 752 s. ISBN 1-5602-5442-4
- [4] HARRIS, W.: *Lebanon: A history 600-2011*. 2012. Oxford University Press USA. 360 s. ISBN 0-1951-8111-5
- [5] HIRST, D.: *Beware of Small States*. 2010. Nation Books. 496 s. ISBN 1-5685-8657-4
- [6] FREEDMAN, R.O.: *The Middle East enters the twenty-first century*. 2002. University Press of Florida. 416 s. ISBN 0-8130-2575-3
- [7] KAUFMAN, A.: *Reviving Phoenicia: The Search for Identity in Lebanon*. 2014. I.B.Tauris; Bilingual edition. 255 s. ISBN 1-8606-4982-3
- [8] NOHLEN, D., GROTZ, F., HARTMANN, Ch.: *Elections in Asia and the Pacific: A data handbook*. 2001. Oxford Scholarship Online. 882 s. ISBN 9-7801-9924-9589
- [9] NORTON A. R.: *Hezbollah*. 2014. Princeton University Press; Updated edition with a New Prologue and Expanded Afterword edition. 248 s. ISBN 0-6911-6081-3
- [10] O'BALLANCE, E.: *Civil War in Lebanon 1975-1992*. 1998. Palgrave Macmillan; 1998 edition. 234 s. ISBN 0-3122-1593-2
- [11] PRISTLEY, I. H.: *France Overseas: A Study of Modern Imperialism*. 1938. Routledge; New edition. 464 s. ISBN 0-7146-1024-0
- [12] SALIBI, K.: *A House of Many Mansions: The History of Lebanon Reconsidered*. 1990. University of California Press. 254 s. ISBN 0-5200-7196-4

- [13] SMITH, CH. D.: *Palestine and the Arab Israeli Conflict*. 1988. Bedford/St. Martin's; 8 edition. 624 s. ISBN 1-4576-1348-4
- [14] WEISBURD, A. M.: *Use of Force. The Practice of States Since World War II*. 1997. Penn State University Press; 1 edition. 400 s. ISBN 0-2710-1680-9

Videá a dokumentárne zdroje

- [15] YOUTUBE.COM: *Operation Litani (1978): Every day*. [video]. Izrael, 2016. 1 min. 10 sec. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.youtube.com/watch?v=hfnyoDYewWA>>

Legislatívne zdroje a normy

- [16] ISRAEL MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS: *114 Agreement between Israel and Lebanon- 17 May 1983* [cit.25.3.2017]. [online] Dostupné na internete: <<http://mfla.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook6/Pages/114%20Agreement%20between%20Israel%20and%20Lebanon-%2017%20May%201.aspx>>
- [17] ISRAEL MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS: *157 Statement by the Prime Minister-s bureau on the Israel-Lebanon Agreement- 5 March 1984* [cit. 25.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook6/Pages/157%20Statement%20by%20the%20Prime%20Minister-s%20bureau%20on%20th.aspx>>
- [18] TREATY OF BROTHERHOOD, COOPERATION AND COORDINATION BETWEEN SYRIAN ARAB REPUBLIC AND LEBANESE REPUBLIC [cit.4.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/LBSY_910522_TreatyBrotherhoodCooperationCoordination.pdf>
- [19] UN PEACEMAKER: *Doha Agreement: On the Results of the Lebanese National Dialogue* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://peacemaker.un.org/lebanon-dohaagreement2008>>
- [20] UN SECURITY COUNCIL: *Report of the Secretary - General on the implementation of Security Council resolution 1701 (2006)* [cit. 10.4.2017]. [online].

Dostupné na internete:
<http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/475>

Internetové zdroje a publikácie

- [21] AL ARABIYA: *Phoenician or Arab? Lebanon non-ending debate* [cit. 16.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.alarabiya.net/articles/2010/06/07/110694.html>>
- [22] AL JAZEERA: *March 14 bloc wins Lebanon election* [cit. 15.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2009/06/20096813424442589.html>>
- [23] ATLAS AND BOOTS: *MOST DANGEROUS COUNTRIES IN THE WORLD 2016* [17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.atlasandboots.com/most-dangerous-countries-in-the-world-ranked>>
- [24] BBC: *Lebanon profile - Timeline* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14649284>>
- [25] BBC: Profile: *Former Lebanese PM Rafik Hariri* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-13978635>>
- [26] BBC: *Who are the Maronites?* [cit. 20.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6932786.stm>
- [27] BBC: *Young in the Arab World: Lebanon* [10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4212973.stm>
- [28] CARNAGIE MIDDLE EAST CENTER: *Lebanon Imperiled as Prime Minister Resigns Under Duress* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://carnegie-mec.org/2013/03/23/lebanon-imperiled-as-prime-minister-resigns-under-duress/fsq>>
- [29] CIA: *Economy overview* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/le.html>>
- [30] COLLELO, T.: *Lebanon Table of Contents* [cit.. 25.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://countrystudies.us/lebanon/21.htm>>

- [31] CONTENT.TIME.COM: *Lebanon: The Terrible Tally of Death* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,975156,00.html>>
- [32] COUNTER TERRORISM GUIDE: *Hizballah*. [cit. 25.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.nctc.gov/site/groups/hizballah.html>>
- [33] DAILY MAIL: *Lebanon registers 1 million Syrian refugees* [cit. 15.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.dailymail.co.uk/wires/ap/article-2595783/Lebanon-registers-1-million-Syrian-refugees.html>>
- [34] DENNÍK SME: *List, ktorý vyznel šalamúnsky* [cit. 16.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://zaujímavosti.sme.sk/c/3566076/list-ktory-vyznel-salamunsky.html>>
- [35] DENNÍK SME: *Podľa USA prebieha v Libanone „cédrová revolúcia“* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://svet.sme.sk/c/1950832/podla-usa-prebieha-v-libanone-cedrova-revolucia.html>>
- [36] GHURIAFI, H.: *Assad killed Bashir Gemayel in 1982 and triggered Sabra and Shatila massacres to trap Israel and its Lebanese allies* [cit. 21.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.familysecuritymatters.org/publications/detail/assad-killed-bashir-gemayel-in-1982-and-triggered-sabra-and-shatila-massacres-to-trap-israel-and-its-lebanese-allies>>
- [37] GLOBAL SECURITY.ORG: *Lebanon (Civil War 1975-1991)*. [cit. 4.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.globalsecurity.org/military/world/war/lebanon.htm>>
- [38] GOV.UK: *Foreign Travel Advice – Lebanon* [cit 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/lebanon/safety-and-security>>
- [39] IMEU: *The Sabra & Shatila Massacre* [cit. 21.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://imeu.org/article/the-sabra-shatila-massacre>>
- [40] JEWISH VIRTUAL LIBRARY: *The Sykes-Picot Agreement* [cit. 23.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/the-sykes-picot-agreement-1916>>

- [41] KATAEB PARTY OFFICIAL WEB: *History of the Lebanese Phalanges* [cit. 20.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.kataebonline.org/history.html>>
- [42] KHALEEJ TIMES BUSINESS: *Lebanon says 3.5 billion dollars damage from Israel bombing* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.khaleejtimes.com/article/20060816/ARTICLE/308169985/1036>>
- [43] KHAZEN.ORG: *Decades after civil war, Lebanese still pine for peace* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <http://www.khazen.org/index.php?option=com_content&view=article&id=5682:decades-after-civil-war-lebanese-still-pine-for-peace&catid=1>
- [44] KRAYEM, H.: *THE LEBANESE CIVIL WAR AND THE TAIF AGREEMENT*. [cit. 1.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://ddc.aub.edu.lb/projects/pspa/conflict-resolution.html>>
- [45] LIVING LEBANON: *Security in Lebanon* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.living-lebanon.com/security-in-lebanon.html>>
- [46] LUFT, G.: *Israel's Security Zone in Lebanon - A Tragedy?* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.meforum.org/70/israels-security-zone-in-lebanon-a-tragedy>>
- [47] LUTSKY, V.B.: *CHAPTER IX LEBANON, SYRIA AND PALESTINE IN THE PERIOD OF THE TANZIMATS (1840-70)* [cit. 23.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.marxists.org/subject/arab-world/lutsky/ch09.htm>> s. 1
- [48] MIDDLE EAST FORUM: *Is There Still a Lebanon?* [cit. 17.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.meforum.org/371/is-there-still-a-lebanon>>
- [49] NATIONS ENCYCLOPEDIA: *Lebanon. War of Camps* [cit. 1.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-8086.html>>
- [50] NOW MEDIA: *The Cedar Revolution* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://now.mmedia.me/lb/en/archive/The-Cedar-Revolution169>>
- [51] REUTERS: *Lebanese parliament extends own term till 2017 amid protests* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.reuters.com/article/us-lebanon-parliament-idUSKBN0IP18T20141105>>

- [52] REVOLVY.COM: *History of Lebanon* [cit. 26.1.2017]. Dostupné na internete: <https://www.revolvy.com/topic/History%20of%20Lebanon&item_type=topic>
- [53] REVOLVY.COM: *Lebanese Independent Day* [cit. 25.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <https://www.revolvy.com/main/index.php?s=Lebanese%20Independence%20Day&item_type=topic>
- [54] ROLAND, P.: *Druze* [cit. 20.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.everyculture.com/multi/Bu-Dr/Druze.html>>
- [55] RUFF, A.: *Lebanon back to Normalcy?* [2008]. [online]. Dostupné na internete: <<https://web.archive.org/web/20110628234738/http://www.globalpolitician.com/24841-lebanon>>
- [56] SYRIA COMMENT: *A Political Breakthrough In Doha* [15.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.joshualandis.com/blog/mabrouk-success-in-doha/?print=true>>
- [57] TAVAANA: *THE CEDAR REVOLUTION IN LEBANON* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <https://tavaana.org/en/content/cedar-revolution-lebanon-0#_edn1>
- [58] THE ECONOMIST: *Thouse ancient differences* [cit. 23.1.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.economist.com/blogs/erasmus/2013/09/sects-syria>>
- [59] THE GUARDIAN: *EU resists Hezbollah ban but lists armed wing as terrorist group* [cit. 10.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/world/2013/jul/22/eu-ban-hezbollah-terrorist-wing>>
- [60] THE NEW YORK TIME: *Resignations Deepen Crisis for Lebanon* [cit. 15.4.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.nytimes.com/2011/01/13/world/middleeast/13lebanon.html?pagewanted=all>>
- [61] WORDPRESS.COM: *Histoire des Forces Libanaises* [cit. 20.3.2017]. [online]. Dostupné na internete: <<https://histoiredesforceslibanaises.wordpress.com/2012/07/11/the-100-days-war-the-battle-of-ashrafieh>>